

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Historia Zaringo Badensis

Schöpflin, Johann Daniel

Carolsruhae, 1764

Periodus V. Sive Christophoriana

[urn:nbn:de:bsz:31-295098](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-295098)

PERIODUS V.
SIVE
CHRISTOPHORIANA

CAPUT I.
CHRISTOPHORUS
A. 1475 --- 1527.

§. I.

ernhardianam Períodum, bellicis agítatam tumultibus ^{Introitus.}
excipit Christophoriana; primis sub Marchioni-
bus tranquillior; sub mediis bello quoque stre-
pens & armis.

Pax publica, veteri ignorata Germaniæ, in solennibus Wor-
matiæ Comitiis seculo XV. finiente condita, non Marchiæ modo
Badensi, sed omnibus Germaniæ terris tempora pacatiora induxit.
Velitationes continuæ, diffidationes quas vocant, quæ per tot sæ-
cula miseram turbarunt Germaniam, in perpetuum proscriptæ sunt.

Gg 3

CHRIST.

Bonæ literæ & artes, ex Græcia per Italiam Germanis allatæ, bellicosam nationis indolem non parum mitigaverant.

Verum enimvero ipsæ hæ politiores literæ, homines humaniores quæ reddunt; quæ magnum Germaniæ decus attulerunt & lumen, magnis quoque in cultu religioso conversionibus rerum occasionem dederunt. Marchiones Badenses, aliorum Germaniæ Procerum exemplo, vel veteribus vel novis sacris addicti, sacrorum suorum formam populis, sibi subjectis, quoque dederunt pro lege. In Marchia utraque Badensi, in Hachbergica ceterisque horum Principum terris cultus divini ratio aliquoties mutata, restaurata, abolita; donec bello tricennali, medios inter belli furores, duas inter Lineas Badenses, quæ subsistunt, res denique transacta, & Westphalica Pacificatione firmata.

§. II.

Christo-
phori ini-
tia.

In limine hujus Periodi stat Princeps, quo majorem, meliorem nunquam Marchia vidit, CHRISTOPHORUS, pacis & belli artibus clarus; verus populi sui pater.

Immortalis memoriæ Princeps primam lucem aspexit A. 1453. d. 13. Novembris, magno patre major & felicior filius, cui in Marchicis terris cum fratre successit. Juvenis viginti duo annorum ad Fridericum IV. Imperatorem, avunculum suum, Francofurtum profectus est, qui excelsæ indolis nepotem in comitatu suo retinuit, eique Badensia Imperii feuda, Alberto quoque fratre

incluso, solenni ceremonia contulit. In laterculo feudorum utraque Badensis & Hachbergenfis Marchia, Ebersteinii Comitatus dimidia pars, Dominium Usenberg, Windeckiana Bona cum Stutzhemio Alfatiae vico enumerantur. (a) Prima haec, quam novimus, investitura Hachbergæ a Cæsaribus facta; præcedentes de sola Badæ Marchia loquuntur.

§. III.

Antiquis Imperatorum Privilegiis accesserunt tum nova; Privileg. Cæsar. quorum summa huc redit. Marchionum Badensium Vafallos, officiales, subditos & qui in eorum sunt protectione seu advocatia, coram Judicio Cæsaris Aulico, Rotwilensi, vel Provincialibus aliisque judiciis convenire non liceat; sed lites eis motæ, ad ipsos Marchiones vel ad eorum tribunalia remittantur. Quod si justitiæ rationem non habeant Marchiones, aut ultra sex septimanas & triiduum protrahant litem, actori sit integrum ad alium quoque iudicem causam deferre. E terris Badenfibis profugos, dominis invititis, recipiat nemo, sed petentibus Marchionibus eorumque Præfectis, etiam post viginti restituat annos. Proscriptos recipiendi jus tribuitur Marchionibus; qui tamen prosequentibus eos admi-

(a) Literæ die Veneris ante Simonis & Judæ conscriptæ exhibentur a LUNIGIO, *Reichs-Archiv Fortsetzung der anderen Continuation Vierte Abtheilung, Neunter Absatz pag. 947.* SCHILTER in *Scriptorib. Rerum German. inter Documenta p. 101.*

CHRIST.

nistrent iustitiam. (b) Serenissimi (*Durchleuchtig*) titulus a Christophori tempore Marchionibus Badæ hinc inde tribuitur, Cæsares tamen, nec in hoc privilegio nec in sequentibus ante Leopoldum Imp. A. 1664. hujus tituli meminerunt.

§. IV.

Varia.

Eodem anno (1475.) in Coloniensi conventu bellica contra Carolum Burgundum expeditio decreta. Cæsar mensis Maji initio cum octoginta millium armatorum exercitu Colonia egressus, ad Novesium, quam urbem Carolus obsederat, contendit. Post duos conflictus soluta obsidio & pax inita fuit. (c) In expeditione hac copias quoque suas Cæsari adduxit Christophorus; (d) qui eo ipso tempore cum Wirtembergæ Comitibus super fabricam communis monetæ ad decennium Leonbergæ conventionem inivit. (e)

Alber-

(b) Super privilegia hæc Diplomata duo, A. 1475. die Martis ante Simonis & Judæ data, exhibet LUNIG loc. alleg. p. 944. sq. SCHILTER loco alleg. p. 103. & 105.

(c) MICHAEL BOIEMUS in *Vita Alberti* §. 9. JAC. UNRESTVS in *Chron. Austr.* pag. 597. EMANUEL SUEYRO *Annales de Flandres* p. 525.

(d) GERARDUS A ROO pag. 281. scribit: „ Eodem die advenit Christophorus Marchio Badensis & postridie Henricus Hassorum Princeps „ Hermanni frater cum non contemnendis uterque copiis.

(e) PETRI *Suevia Ecclesiastica* p. 710.

Albertus frater A. 1476. Marchiam ei omnem per sexennium soli regendam reliquit; quo tempore elapso, instituta est inter fratres divisio, conciliante Saufenbergico Marchione Rudolpho. Christophorus Marchiam Badæ & dimidiam Comitatus Ebersteinii, atque Dynastiæ Lahrensis oppigneratæ partem accepit. Alberto Marchia tota Hachbergæ obvenit. Fratrum utriusque terras oppigneratas reluendi ius servatum, & hereditas matris. Cum autem Maximiliano contra Brugeses operam præstans, in obsidione Belgici oppidi Damm Albertus A. 1488. periisset improlis, Marchicas suæ lineæ terras omnes solus denique conjunxit Christophorus.

CHRIST.

Pacta
cum fra-
tre.

§. V.

Hic A. 1477. cum Moguntino, Trevirensi Electoribus, Variis aliisque Imperii magnatibus Maximilianum in Flandriam comitatus est, ut solennitati nuptiarum, quas ille cum Maria Burgundica celebravit Gandavi, interesset. (f)

Eodem anno diploma a Friderico IV. obtinuit; quo firmatum est privilegium Carolo patri ejus datum, ut intra unum a Pfortzhemio milliare, a vectoribus super quacunque via exigi posset vectigal. (g)

Tom. II.

Hh

(f) HARAEI *Annales Brabantiae* Tom. I. p. 452. LE PETIT *Chronique de Hollande &c.* Tom. I. Liv. 6. p. 524.

(g) Scriptum Vindobonæ die ultimo Martii extat in LUNIG loc. allegat. p. 948. & SCHILTER, p. 107.

CHRIST.

A 1479. Albertum, ex Comitum Palatinorum familia Argentinenfium Antiftitem, cum more majorum Civitatem introiffet, una cum Philippo Electore Palatino aliisque Principibus Christophorus comitatus est. (*h*)

Tum quoque Maximiliano Archiduci, bello cum Gallis implicito, utilem navavit operam; capto inter alia Luxemburgi Caftro; ex quo Johannem Domarianum, Gallicæ partis equitem ejecit, teste infcriptione Luxemburgi fuperfite, quam exhibet BERTHOLETUS. (*i*)

§. VI.

Succeffio
Cattimeliboc.
liboc.

Eodem anno (1479) Philippus, Cattimelibocenfium Comitum poftremus, deceffit, feptuaginta feptem annorum fenex; filiam Annam & ex filio cognomine, qui viginti quinque annis an-

(*h*) *Chronicon Mfcript. Argent. Anonymi.*

(*i*) *Historiæ Luxemburg. Tom. VIII. pag. 7. Infcriptio hæc eft:*

Meffire Christophe Marquis de Baden
Presentement Capitaine & Gouverneur
du Duché de Luxembourg
Prit par les armes ce Chateau de Luxembourg
Au nom de tres haut & tres puiffant Prince & Seigneur
Maximilien Roi des Romains
Sur Jean de S. Domarien Chevalier qui pour lors
Tenant le parti du Roi de France & des Flamans
L'occupoit contre le fusdit Roi des Romains.

te patrem obierat, unicam neptem relinquens Otiliam, Christophori Marchionis nostri uxorem. Anna Henricum Landgravium Hassiæ habuerat conjugem. Inter duas has Principes, amitam nempe & fratris filiam, de successione certatum.

Cattimelibocensis Comitatus, uti pleræque Imperii ditio- nes, allodiis constabat & feudis. Feuda vel ab Imperio, vel a Principibus Ecclesiasticis, præsertim Herbipolensi Episcopo, aliis- que pendeant. (*k*) Otilia dimidiam hereditatis avitæ partem ju- re repræsentationis sibi deberi contendit; allodia magis, quam feu- da affectans. (*l*) Anna vero Comitatum vicinum omnem, Hassi conjugis sui ope, occupavit; feuda ex conventionem foci cum do- minis directis, (*m*) allodia jure sanguinis sibi vindicans; proxima heres defuncti; (*n*) filia quod gradu propior nepte.

Tom. II.

Hh 2

(*k*) MULLERI Reichstags-Theatr. sub Maximiliano I. Part. I. 2te Vorstellung. Cap. 68. §. 10. p. 611.

(*l*) „ Ihre Förderung und Ansprach um ihr Anherrlich Väterlich und Müt-
terlich nachgelassene ligende Erbgüter und fahrende Habe und ihre Ge-
rechtigkeit der obgedachten Graveschaften Katzenelnbogen und Diez. „
Verba sunt Instrumenti renunciationis Otiliæ.

(*m*) Ad conventionem hanc provocant Hassi; teste MULLERO loco allegat. pag. 5. JurisConsulti Parisienses in Responso super litem inter Hassos & Nassovios, pro Philippo Hassiæ Landgravio pronuntiant; habita præsertim ratione literarum simultaneæ investituræ, quas A. 1470. Philippus Comes Cattimelibocensis ejusque gener Henricus Hassus à Rudolpho Herbipo- lensi Episcopo obtinuerunt. Vid. CAROLUS MOLINÆUS Con- sili. 18. Operum Tom. II. p. 865.

(*n*) In Instrumento renunciationis Otiliæ Henricus Landgravius vocatur

CHRIST.

§. VII.

Lis de ea
& renun-
ciatio.

Christophorus Otiliæ uxoris suæ nomine in Aula Cæsarea A. 1480. litem instituit, ac Fridericum fratrem, qui dein Ultrajectensium Antistes, misit ad Cæsarem, causam ut ageret præfens. (o) Cæsar Landgravium ad tribunal vocavit. (p) Sed post biennii moram, separatio allodiorum a feudis & alia, quæ in disceptationem veniebant, difficiliorem in dies cum redderent litem, Hassio constanter in possessione Comitatus manente, Christophorus denique in amicam cum Landgravio transactionem confensit; accepta, quam Henricus obtulerat, pecuniæ summa. Actioni in hereditatem avitam renunciavit Otilia, servato sibi tantum successione jure, si quando omnis Henrici extingueretur posteritas. Instrumentum hac super re A. 1482. mense Majo conditum est Badæ. (q)

„ Der nehiste Erb der Graveschafft Katzenelnbogen und Diez von wegen
 „ der Hochgebohrnen Fürstinnen seiner Gnaden Gemaheln, Frau Annen
 „ Lantgrävin zu Hessen &c, gebohrne Grävinnne zu Cazenelnbogen und zu
 „ Diez, des gedachten Graven Philippsen Tochter. „

(o) Literæ Credentiales, quas vocant, Friderico ad Cæsarem datæ, extant in Tabulario Bada-Badenfi.

(p) Mandatum Imperiale cum citatione in eodem Tabulario servatur.

(q) MULLERUS *Reichstags-Theatr. sub Friderico IV. Vte Vorstell.* Cap. 12. pag. 55.

Ita ex divite Cattimelibocensi successione ad Badenses nihil pervenit. Christophori avunculus Cæsar procul dubio induxit eum, ut cum Hasso tranfigeret; quod in Aulico iudicio eum causa casurum esse existimavit.

§. VIII.

Post institutam cum Hasso litem Christophorus A. 1481. in expeditione Geldrica Maximilianum secutus est. (r)

Expedi-
tio Gel-
drica
aliaqua.

A. 1486. Electores ad eligendum Romanorum Regem Francofurti convenerant. Marchio noster Friderico Imp. ad conventum hunc proficiscenti comes adhæsit. (s) Habita tum quoque Imperii Comitia, in quibus de bello contra Turcas quæsitum. Christophoro, una cum Wurtzburgensi & Passaviensi Episcopis & Brandeburgi Marchione, id datum negotii, ut deliberatione cum legato Pontificis habita, decernerent, quid factum sit opus, eaque de re Cæsarem & Electores docerent. (t) Maximilianus Rex Romanorum electus, coronationis causa Aquisgranum deductus est. Christophorus & Albertus frater in itinere nobilium agmen duxerunt. (u)

Hh 3

(r) LE PETIT *Chronique de Hollande &c.* Tom. I. Liv. 6. p. 537.

(s) MULLER. *Reichstags-Theatr. sub Friderico IV. VIIte Vorstellung* Cap. 1. pag. 2.

(t) FVGGER. *Speculum Austr.* Lib. V. Cap. 35. p. 952.

(u) IDEM loc. cit.

CHRIST.

§. IX.

Expedi-
tio ad-
versus
Brugen-
ses.

Biennio post Civitas Brugensis, seditione commota, Maximilianum Regem custodiæ mancipaverat. Fridericus pater LXXIII. annorum senex, habitis per Imperium delectibus, quantas potuit copias, filio liberando in Belgium adduxit. Christophorus cum Alberto & Friderico fratribus quater mille pedites, quos suis sumtibus collegerat, exercitui Imperiali conjunxit. (x) Fama de Cæsaris adventu in Flandriam delata, Brugeses facinoris pœnitentia ducti, reliquorum Belgii ordinum interventu, post quartum captivitatis mensem libertati restituerunt Maximilianum; præscripta ei pacis formula, quam jurejurando sancire coactus est. Refractaria ille urbe relicta ad patrem iter paravit; sed nondum excefferat Brugesium fines, quum Belgarum legati, firmandæ pacis causa, eum adirent. Maximilianus, iratum Cæsaris animum intercessione aliquot Germaniæ Procerum mitigandum esse censuit, commendavitque Christophorum ejusque fratres Albertum atque Fridericum, ut ope eorum in gratiam reducerentur Brugeses. Badenſibus licet injunxerit Cæſar, Flandricas rebellium terras ferro ut perſequerentur & flammis, apud eum tamen interceſſerunt pro Flandris. Sed flecti non potuit Cæſar, qui cum

(x) FVGGER. loco allegat. Lib. V. Cap. 36. pag. 999. OLIVIER DE LA MARCHE *Memoires* Lib. II. p. 641.

omnibus copiis in agrum Gandavensem progressus, in vicinia urbis castra locavit; Flandris è Gallia arcessentibus auxilia, quibus ruinam imminentem averterent. Deinsam, haud ignobile ad Lifam oppidum, Galli Flandrique infederant, prohibitori, ne Cæsari ex Hannonia adveherentur commeatu. Christophorus cum quatuor millibus Germanorum peditum missus, nocturno impetu oppidum expugnavit, quadringentis fere hostium cæsis. In Gandavenses deinceps & Brugenfes sævitum. Cæsar, relictis cum filio copiis, in Germaniam rediit. In Comitibus Francofurtanis A. 1489. denique compositum est bellum. Conventui huic inter alios Proceres Christophorus quoque cum filio Jacobo interfuit. (y)

§. X.

Luxenburgici Ducatus Regimen pro præstitis officiis Maximilianus Christophoro eodem anno ampla cum potestate tradidit; (z) militarium & civilium rerum ei potestatem committens. In beneficiorum ecclesiasticorum collatione jus præsentandi exercuit; magistratus officio male functos exauctoravit. (a) Promittit Maximilianus, dignitatem Christophoro se non ablaturum, nisi debito eum præmonuerit tempore atque impenfarum ratione satis-

Regimen
Ducatus
Luxemb.
Marchioni
com-
mittitur.

(y) PONTVS HEVERTVS *Rerum Austriacarum* Lib. III, Cap. 13. II. 16.

FVGGER. loco alleg. p. 999. sq.

(z) BERTELII *Descriptio Luxemburgici Ducatus* p. 486.

(a) Diploma Middelburgi die 20. Aug. datum in Codice Diplom. exhibemus.

CHRIST.

fecerit. (b) Quin & per Vicarium ut regeret Ducatum Marchioni permisit. Luxemburgi Castrum iisdem conditionibus ei traditum est. (c) Marchio, Præfule Cameracensi præfente, Regi fidem adstrinxit. (d)

Silvanectensis Pacis, inter Maximilianum Imperatorem & Carolum VIII. Galliae Regem A. 1493. initæ, tabulas custos & vindex pacis Christophorus sigillo quoque suo firmavit. (e) Hæc de Belgis; nunc ad Germanos redeundum.

§. XI.

Idem
Fœderis
Suevici
focius

Maximilianus Romanorum Rex vix fuerat electus, quum omnibus viribus eo allaboravit, perpetua pax publica tandem ut in Imperio vigeret. Prælusit pace tum ad decennium constituta; cui

(b) Codex Diplom. Badensis.

(c) Idem Cod. Diplom.

(d) Gubernium hoc Carolus I. Hispaniæ Rex, Belgii Princeps, A. 1518. Christophoro de novo commisit. Idem Cod. Diplom. ad hunc annum. DROLINGERVS in *Lexico Basil.* in Vita Christophori scribit, Maximilianum Christophoro Luxemburgicum oppignerasse Ducatum atque eum postea reluisse; sed asserti sui auctorem non profert.

(e) LEONARD *Traité de paix* Tom. I. pag. 365. Germanis & Belgis Warrantia Pacis usitator, illis præfertim temporibus, quibus paces publicæ non nisi temporariæ erant. In Westphalica Pace usus hic quoque adhibitus est.

cui porro firmandæ biennio post Suevos induxit, ut Equester eorum Ordo Liberæque Civitates inter se ad octennium fœdus inirent Eslingæ, quod Baviaræ Ducum & Helveticæ Ligæ retardaret progressus. Suevico fœderi Christophorus, à Maximiliano inductus, A. 1489. die Palmarum accessit, quod & Moguntinus Elector, Brandeburgici Marchiones, Archidux Austriæ, Wirtembergæ Dux eodem die fecerunt. (f)

§. XII.

Memorabilior in Badensium Chronicis insequens annus est, (1490) que via parata, ut patrimoniales eorum terræ, per tria fere secula a terra matre distractæ, in unum corpus redirent. Pactum successione Saufenberg.

Die Jovis post B. Bartholomæi Philippus Marchio Saufenberga-Rœtelanus suæ lineæ postremus, mutuæ successione pactum, quod stilo domestico: *Das Rœtelische Gemechte (g) vel Erbeinigung* Badenses appellant, cum Christophoro inivit; Sacrum Domus Badensis Palladium. Quamvis enim Saufenbergicæ Lineæ, quæ junior erat, ad interitum vergenti, senior succedere debuisset, a stipite communi quod fuerant prognatæ; reciproca tamen linearum successio novo pacto roborata est; cujus capita præcipua heic proponimus Lectori.

Tom. II.

Ii

(f) DAT T de Pace Publica Lib. II. cap. 9. & 10.

(g) Dispositio, Conventio, Germanis tum dicebatur *Gemechte*, *Gemechtus*.

CHRIST.

Si Christophorus sine mascula herede decedat, Marchia Hachbergæ cum Hohinga & oppido Sulzberg ad Philippum perveniat. Philippo absque masculis decedente heredibus, Dynastiæ Rœtela, Saufenberga, Badevilla ad Christophorum perveniant. Unionem hanc hereditariam Officiales & subditi utriusque partis accipiant & jurejurando confirment. Neuter aliquid ex Marchicis his terris alienet. Si aliquid vendatur, rei venditæ pecunia in aliam rem utilem vertatur. Libera sit rerum oppigneratarum superstiti reluitio. Vidualitia uxorum super has terras sint licita. Principis filia dos ad octo mille florenos ascendat. Viduales & dotales terræ suo tempore redeant ad corpus. Alienatio permittitur, si quis Marchici sanguinis ex captivitate redimendus, vel si pia instituenda fundatio. Deficientibus masculis Marchicæ terræ ad filias transeant. Officiales si qui novi creentur, in Pacta hæc jurent. Singulis decenniis subditi jusjurandum renovent.

Transactionem hanc Maximilianus Cæsar A. 1499. d. 13. Aug. Friburgi Brisgovia sua auctoritate roboravit per literas, quibus tamen, incio Christophoro, clausulæ quædam insertæ fuerunt, de quibus infra differitur.

§. XIII.

Turbæ
Weiffen-
burg.

Weiffenburgensis Abbatia Regalis Benedictinæ in Alsatia Inferiore motus, à Friderico I. Electore Palatino excitati, à Phi-

lippo Ingenuo aucti, Principes vicinos commoverunt, ut ad componendos eos A. 1491. certatim concurrerent.

Joannes Trottius, miles Thuringus, Marefchallus Aulæ, apud Philippum Monasterii Advocatum gratiosus, Abbatiam duxerit habuit, atque in ejus bona manus injecit. Re Romam delata, Elector & Trottius censuræ ecclesiasticæ ab Innocentio VIII. subjecti sunt. Christophorus Electorem amicum, sed in omni hoc vacillantem negotio, ad transactionem cum Abbacia perducere non potuit, nisi post Trottii decessum. (*h*)

§. XIV.

Illustre hoc in Annalibus Badensium tempus est, quo Dominus hujus opes sub Principe nostro, quem augendis, ordinandis, ornandisque Badensium rebus fata destinasse videbantur, non exigua incrementa ceperunt.

Marchio
Aurei
Velleris
Eques.

Initium factum est ab Aurei Velleris torque; qua Philippus Archidux, Galliæ Belgicæ heres, quatuordecim annorum juvenis, Christophorum Marchionem anno, quem recensemus, (1491) ornavit Mechliniæ. (*i*)

At Maximilianus pater tutorque Philippi, strenuam consanguinei sui fidem & operam in Belgicis & Francicis bellis plu-

(*h*) TRITHEMIVS in *Chron. Hirsaug.* ad A. 1491.

(*i*) FVGGER. *Speculum Austriacum* Lib. V. cap. 39. p. 1040.

CHRIST.

res per annos constanter expertus, de remuneratione sollicitus, occasionem denique invenit, qua ei domuique ejus gratum animum ostenderet; Dynastias quasdam atque Dominia, in Ducatu Luxemburgico sita, A. 1492. in perpetuum ei conferens feudum, quorum præcipua Domui Badensi ad nostra usque tempora adhærent.

§. XV.

Ditiones
Luxem-
burg. ac-
cipit.

Rodemacheræ, Richemontii, Hesperingæ, (k) Bolchenæ (l) & Vfeldingæ (m) feuda intelligo. Rodemachera (n) oppidum, Dynastiæ caput, tribus leucis distans Luxemburgo, suos a longo tempore habuerat Dynastas, qui per omnem Ducatus Luxemburgici tractum terras possederunt. Sub Carolo Burgundiæ Duce, sub Maria & Maximiliano conjugibus, ut & sub

(k) In Instrumento legitur *Hesprengés*, Germ. *Herspring*.

(l) Feudum Vincentii Comitis Marcani, à Luxemburgico Ducatu pendens.

(m) Dynastiam hanc prope Rodemacheram, Domino de Clerval olim oppigneratam, Vincentius Marcanus redemerat, ut Charta nos docet.

(n) Tria sunt Ducatus Luxemburgici oppida, quæ in *Machern* desinunt *Rodemachern*, *Königsmachern*, *Gravenmachern*, circa Mosellam flumen. *Machern* pro *Marchern* à Marcha nonnulli derivant, quod loca hæc in finibus Ducatus Luxemburgi, Lotharingiam versus, sita sunt. ZEILERS in *Topographia Ducatus Luxemburgici* p. 242. ubi & annotat, *Rodemachern* subinde *Rodenbach* appellari. Idem ZEILERS in *Itinerrario Germaniæ* cap. 32. pag. 474. scribit *Rodemarck*. GVICCIARDINVS *Rodemacriam* appellat in *Descriptione Belgii* p. 292.

Philippo, filio eorum, Gerhardus Rodemacheranus in bellis, cum Ludovico XI. & Carolo VIII. ortis, Gallicas partes fovit, arma contra dominos suos identidem ferens. Maximilianus in literis feudalibus, Marchioni datis, ipse nos docet, Rodemacheræ, Richemontii, Herspringæ Castra tormentis bellicis a se expugnata fuisse, hostibusque erepta. Castra hæc tamen cum terris noluit penes filium suum Philippum manere, sed ut erat indulgens, Bernhardo perduellis Gerhardi filio atque Vincentio Moërsiæ & Sarwerdæ Comiti, tradidit; iniquum existimans, filium innocentem patris, qui inter hæc mortuus est, luere peccata. Sed Moërsius & Rodemacheranus, accepti beneficii immemores, turbis super matrimonium Annæ Britannicæ inter Carolum VIII. Galliarum Regem & Maximilianum exortis, Gallicas denuo secuti sunt partes. Captivus tum Abbevillæ in Picardia tenebatur Carolus, ex Egmontanorum Comitum familia, Geldriæ Dux; (o) cujus pater Adolphus, homo turbidi ingenii, Arnoldum patrem suum olim quoque tenuerat captivum. Carolus Audax, Burgundiæ Dux Geldricum Ducatum ceterasque terras avitas vi abstulit

I i 3

(o) Carolus hic cum Philippo Ravensteinio, copiarum Austriacarum præfecto, Civitatem Bethuniam tentaturus, A. 1487. una cum Nassoviæ Comite in Gallorum manus inciderat. JALIGNY *Histoire de Charles VIII.* in *Collectione Scriptorum Godofredi* pag. 35. BVZELINVS in *Annalib. Galliarum Flandriæ* Lib. X. p. 467.

MARCUS.

Adolpho. Maximilianus per Mariam Burgundicam, Caroli Audacis filiam atque heredem, accepit Geldriam, & ad annum usque 1492. possedit. Hoc ipso anno Vincentius, Moërsii & Sarwerdæ Comes, quem memoravimus, Gallicis adjutus copiis, Carolum post quinque annorum captivitatem in avitum Geldriæ Ducatum restituit. Vincentii filius, vel ex filia nepos, Bernardus Rodemacheranus Carolo VIII. Galliarum Regi, pro Geldri lytro relictus est obses. (p)

Novam hanc Vincentii & Bernhardi vasallorum perfidiam Maximilianus Romanorum Rex punivit, eodemque anno 1492. Domina utriusque Luxenburgica, superius memorata, fisco ad-

(p) Vincentius Moersanus in Literis Caroli Geldriæ Ducis, ad Fridericum IV. Imp. A. 1492. datis, vocatur Comes de Moërfa & Sarwerden apud PONTANVM *Histor. Gelriæ* Lib. XI. pag. 597. Vincentii hujus filium obsidem pro Carolo apud Galliarum Regem mansisse atque in captivitate Gallica A. 1501. obiisse tradit idem PONTANVS loco allegat. pag. 591. 602. 621. At Maximilianus in literis Investituræ, Christophoro Marchioni datis, Bernardum Gerhardi Rodemacherensis filium, Vincentii Moërsensis nepotem & pupillum in Gallia mansisse obsidem, scribit; *Mambour & tuteur dudū Bernard son petit fils.* Pontani tamen sententiam Belgici scriptores sequuntur. PONTVS HEYTERVS *Rerum Austriacar.* Lib. II. cap. 12. Lib. IV. cap. 4. & HVBERTVS LOYENS in *Synopsi de Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Ducibus* pag. 174. HENNINGES in *Theatr. Geneal. Part. Priore Germaniæ* pag. 416. Bernardum nostrum Rodemacherensem Vincentii ex filio Friderico nepotem constituit. Friderico uxorem assignat Baronissam de Rodemachern.

dixit; eaque Christophoro Marchioni, Principi sibi fido, & per quadriennium jam Gubernatori Ducatus, præstita ob officia, gratus concessit in feudum. Eidem alia quoque aliorum proscriptorum bona, nempe Comitatum S. Pauli, qui etiam Rubensis dicitur, vernacule *Rouffy* (q) cum parte Domini *Fontois* & *Berward*, item Domina *Florenges* (r) & *Ruland* brevi post tradidit. Dynastiam vero *Pittanges* (s) quam domino de Crehanges, ob feloniam crimen ademptam, Friderico Comiti Bitensi vendiderat, redimendi potestatem Christophoro fecit. Singula hæc post Pacem Silvanectensem A. 1494. novis literis confirmavit Maximilianus; speciale hoc quoque jus addens, ut lite super illis ditionibus mota, Christophorus coram solo Cæsare aut Romanorum Rege diceret causam. Confirmatorias donationum istarum Chartas Codex Diplomaticus dabit.

§. XVI.

In Belgio hæc dum suscepit Romanorum Rex, pater ejus Imperator Suevici foederis socios contra Albertum Bavariæ Du-

Bello Bavarico involvitur.

(q) In Charta legitur *Ruttich, dictæ Sainct Paul*. Comitatus inter Luxemburgum & Theodonis villam, (Diedenhofen) quem exponit BERTELIVS in *descriptione Ducatus Luxemburgensis* pag. 256. quæ extat inter Respublicas Elzevirianas. Henricus Luxemburgi Comes Chartam A. 1262. datam ita inchoat: Nos Henricus Comes Luxemburgensis, *Rubensis* & Marchio Arlunensis, apud BERTELIVM loco alleg.

(r) In Instrumento *Florhange* prope Theodonis villam.

(s) *Pettanges*, Germ. *Puttingen* inter Luxemburgum & Arlunum, *Arlon*.

CHRIST.

cem armavit. Princeps hic, sapientem quem vocant, vicinæ Ratisbonæ libertati infidatus, variis artibus rem eo perduxit, ut urbs, debitis onerata & quo se verteret nescia, pristinum sibi sumeret dominum atque A. 1486. Bavaricæ se subiceret ditioni. Imperio liberam Civitatem ut restitueret Bavarus, nulla Cæsaris persuasione potuit induci. Collectus est fœderatorum exercitus ad Vindelicorum Augustam. Copias quoque suas adjunxit Christophorus. Sed antequam cum Alberto res devenisset ad prælium, Maximilianus, cui tranquillitas publica semper curæ fuit, ad saniora eum reduxit consilia atque reconciliavit cum Cæsare, quod eodem, quem exponimus, anno (1492.) evenit. Ratisbona, per sexennium libertate privata, pristinam libertatem fere nolens recepit. (t)

§. XVII.

Robertum Marcæ in ordinem cogit.

Triennio post in expeditione Belgica Maximilianum comitatus est Christophorus; S. Georgii gerens vexillum. (u)

Robertus H. Marcæ Comes Roberti I. A. 1489. defuncti, filius, vir bellax & iniquus, qui postea Bullionii Ducis nomen assumpsit, (x) in Leodiensis ditionis partibus Eldainum possidebat
Castrum;

(t) FVGGER. *Speculum Austr.* Lib. V. cap. 40. pag. 1055. ADLZREITTER *Annal. Boicor.* Part. II. Lib. IX. cap. 45. sqq.

(u) WENCKER de *Gleventburg.* pag. 41. & 43.

(x) Roberti hujus abneptis CAROLINA (*Charlotte*) nupsit A. 1592. Turriano Vi-

Castrum; (y) cujus praefidarii per regiones vicinas rapinis suis vexabant colonos.

Philippus Archidux misit Christophorum, ut ex Luxemburgensi, Namurcensi atque Hannopiensi tractibus ad coercendos praedatores tria peditum millia colligeret. Bulainium Marchio expugnat castellum; praedatores arbore infelici suspendit; Bullionii Castrum tormentis quatit, incendit, evertit. Esdainum interea magnis operibus communivit Marcanus & cum trecentis militibus fortiter defendit; denique Christophoro se tradens, dimissus est liber. (z)

§. XVIII.

Tunc temporis (1495.) habita sunt illa WORMATIAE Comitatus, quae publicam quietem apud Germanos tandem stabiliverunt. Interfuit eis Christophorus (a) atque a Caesare in mandatis accepit, ut cum ordine equestri Ortenavico ejus nomine ageret. (b) Ordo ille nuper Caroli Badensis instinctu, ejusdem publicae pacis promovendae causa, in corpus coiverat.

Gesta
ejus va-
ria.

Tom. II.

Kk

ce-Comiti Turenni Domuique huic Ducatum Bullionii & Sedani intulit.

(y) Esdain ad Mosam est situm, inter Mezieres & Tvois.

(z) PONTVS HEYTERVS *Rerum Austr.* Lib. V. cap. 4. FRANCISCVS HARAEVS in *Annalibus Brabantiae* Tom. I. p. 494.

(a) TRITHEMIVS in *Chron. Hirsaug.* ad h. a. DATT *de Pace publ.* p. 494.

(b) DATT loc. cit. pag. 232.

CHRIST.

A. 1496. Fœderi Suevico, in triennium renovato, accessit. (c) Tum quoque Philippus Archidux, Civitatis Viridunensis Burgundiæ Gubernatorem Marchionem nostrum constituit; (d) eidemque triennio post annuam 1200. librarum assignavit pensionem.

Anno sequenti cum Eberhardo, Wirtembergæ Duce, super advocatiam Monasterii Albæ Dominorum transiit, Maximiliano I. Imp. transactionem firmante. (e)

Dimidiam
Lahræ &
Mahlbergæ
coëmit.

Eodem tempore Christophorus a Johanne & Jacobo, Moërsii Sarverdæque Comitibus, dimidiam partem Lahræ & Malbergæ coëmit; (f) ita quidem, ut utraque Dynastia a Sarwerdanis & Badensibus indivisim regeretur. A. 1629. fuerunt divisæ. Malberga penes Bada-Badenses mansit, Lahra ad Saræpontos Comites, Sarverdæ heredes, transiit, qui eam deinceps Bada-Durlacensibus oppigneraverunt.

§. XIX.

Pacem
publicam
renovat.

Hæc dum aguntur, Christophorus fratri suo, Trevirensi Archiepiscopo, adversus Boppardienses rebelles, cum Palatino

(c) IDEM pag. 325. & 337.

(d) Chartam hanc, die 8. Januarii datam, Codex Diplom. exhibet.

(e) BESOLDI *Monumenta Wirtenb.* pag. 122. seqq. PETRI *Suevia Sacra* pag. 41.

(f) KLOCK. *Consilior.* Tom. II. Confil. 56.

Rheni & Hassiæ Landgravio adduxit auxilia, quibus Boppardia subacta. (g) Paci publicæ contrariari hæc visa sunt. Et tamen paulo post (1498) cum Ulrico Wirtembergæ Duce in Comitibus Friburgi Brisgovix die 26 Julii Wormatiensis pacis publicæ fœdus in octennium Marchio noster renovavit. (h)

Neque vero Germanicæ securitati satis prospectum esse reputaverat Cæsar; nisi & augustus Imperii constitueretur Senatus, qui repræsentaret Comitibus, subitisque rebus præfens afferret remedium; Turca imminente Germanis. Senatum hunc Vigintiviralem Cæsar in Comitibus Augustanis A. 1500. Statuum Germaniæ consilio instituit, & assessorem ejus constituit Christophorum. (i) Confessus nonnisi per biennium duravit; sub Carolo V. restaurandus ad tempus.

Regi-
menti
Imp. con-
fors.

Eodem Cæsare suffragante, eodemque anno, Fœderi Suevico, quod in duodecim annos renovatum, (k) Marchio quoque noster accessit; magna animo consilia revolvens. (l)

Tom. II.

K k 2

(g) KNIPSCHILD, de *Civitatibus Imperial.* Lib. IV. cap. 1. p. 350. Vide Johannis Archiepiscopi Trevir. vitam supra.

(h) DATT pag. 796. & 915.

(i) MULLER, *Reichstags-Staat* Lib. I. cap. 5. RECESS. IMP. edit. *Senckenberg*, Part. II. pag. 84. Christophorus ad comitia Augustana Hermannum de Sachsenheim miserat legatum. FVGGER, *Specul. Austr.* Lib. VI. cap. 4. p. 1130.

(k) DATT. p. 350. 443. 446. & 473.

(l) Inter hæc Christophorum A. 1501. in Belgio fuisse ex Charta Bruxellis d.

CHRIST.

§. XX.

Johan-
nam Sau-
fenb. filio
quærit
uxorem.

Aderat nimirum tempus illud, quo Linea Badensis junior, quæ Hachberga-Sausenbergica vel Rœtelana dicebatur, visa est cum Philippo ad interitum vergere. Opibus hæc multum superavit Hachbergicam, cujus terras proavus Christophori Bernhardus acquisivit. Postremi tres Sausenbergæ Marchiones Burgundiæ Ducibus addiçti, principem Ducatus urbem frequentes inhabitaverunt Divionem. Guilielmus, Rudolphus, Philippus, pater, filius & nepos, in Burgundicis terris suis lubentes federunt. Philippus, natu quintus, Christophori filius, vividi ingenii & magnæ indolis Princeps, destinatus a patre, Johannam, Philippi Sausenbergici filiam & heredem unicam, qui duceret uxorem; ut Sausenbergicæ, Rœtelanæ, Badevilerenses terræ, vel patrimoniales vel acquisitæ, cum Badensibus jungerentur & in unum corpus coi-
rent. Philippus XXII. annorum tum juvenis in Philippi Sausenbergici aula educabatur; gener ejus, omnes ut credidere, futurus.

Christophorus, hac spe plenus, A. 1501. misit ad Philippum legatos Hermannum de Sachsenheim & Johannem de Schauenburg (m) cum Georgio Hofio, ab epistolis secretis, qui

27. Sept. data addiscimus, cujus mentio apud OLIVAR. UREDIVM de Sigillis Comitum Flandriæ p. 133.

(m) Prior aulicus ministerialis fuit, quem vocant *Land-Hoffmeister*. Posterior dictus est *Haus-Hoffmeister*.

Johannam, ejus filiam, pro filio suo Philippo peterent uxorem. Originis, sanguinis, insignium communio; familiæ pacta vinculum hoc novum suadere, imo & exigere videbantur.

§. XXI.

At Marchio, Johannæ pater, audita Legatorum oratione Sed frustra. respondit, Ludovico Galliarum Rege infcio, infcioque Amedeo, Sabaudia Duce, focero suo, quin & infciis vicinis fociis, per quos intellexerat Bernates, filiam in matrimonium se collocare non posse. Addidit tamen elogium agnati juvenis, Philippi Badensis, ejusque virtutes & animi dotes, multis laudibus extulit. (n) Ex responfo hoc, quid intenderet Philippus, intellexerunt legati; cum repulfa inexpectata domum redituri. Christophorus post hæc aliam ingressus est viam; in id unice intentus, ut moriente Philippo, Brisgovicas ejus terras, ex mutuaë successiois pacto, ante undecim annos inito, occuparet.

Johanna Saufenbergica, Badensem ingredi quæ debuerat Domum, Longuevillanam ingressa est; atque Burgundicas & Helveticas patris hereditarias terras sibi retinuit & ad posteros suos Longuevillanos propagavit. (o)

K k 3

(n) Hæc ex Bada-Durlacensis Tabularii volumine, quo Austregale Spirensis Episcopi Judicium in causa Landgraviatus Badensium exponitur.

(o) Vide Tomum I. *Histor. Zaringo-Badensis* p. 418. sqq.

CHRIST.

§. XXII.

In Saufenberg.
tamen
Brigoviae ter-
ris succe-
dit.

Rœtelenfis autem, Saufenbergica & Badevillenfis Dynaftiæ, virtute pañtorum, quæ fupra expofui, ad Chriftophorum tranfierunt; perpetuo Badenfibus terris vinculo iungendæ. Enimvero terrarum iftarum incolæ, intellecto Longuevillani, poft mortem foceri, eas poftulantis, confilio, A. 1503. Rœtelenfe Caftm muniverunt præfidio, numeroque decies mille armati in Harda convenerunt austru, (p) unanimi confenfu conftanter profefli, nullum alium fe agnituros effe dominum, quam Chriftophorum Marchionem Badenfem.

Lites de-
fuper
cum
Longue-
vill.

Johanna, de ablatis fibi Brigovix Dynaftiis apud Helvetios conquefta, in Camera Imperiali litem intendit, quæ inter Longuevillanos & Chriftophori pofteros octoginta per annos continuata eft. Bafilienfes a Longuevillanis per aliquod tempus non fuerant alieni. Res tamen, Prætoze & Senatu Bernenfi arbitris d. 28. Aug. A. 1581. duarum Principum foeminarum interventu, feptuaginta octo poft annos, compofita eft.

§. XXIII.

Trans-
actio.

Maria Longuevillæ & Totavillæ Dux, Novi Caftri Comes, Borboniæ Dux nata, Helionori, Longuevillæ Ducis (q) vidua,

(p) Saufenhard in colle, qui a Slienga vicina dicitur *der Sliengenberg*.

(q) Frater hujus Leonori fuit Francifcus Marchio de Rothelin, quod nomen

materque Henrici & Francisci, virtute potestatis, à Galliae Regibus, Carolo IX. ac dein Henrico III. acceptæ, ut & Anna, Caroli II. Marchionis Bada-Durlacensis vidua, junctis trium Marchionum adolescentium tutoribus, in urbe Berna convenerunt. Declaravit Maria, se pro CCXXV. florenorum millium summa, intra tres annos solvenda, omnibus juribus & actionibus liberorum suorum, coram Judicio Camerali hucusque versantibus, in Rœtelæ, Saufenbergæ & Badevillæ Dynastias, oppidumque Schopfheim, solemniter renunciare. Conditum est Renunciatianis Longuevillanæ Instrumentum solenne, (r) eique Maria Borbonia cum Consiliariis Aulæ Comitatus Novi Castri subscripsit. Bernensis Civitatis nomine Chartam Dachfelhoferus signavit. Adjecta sunt subscribentium sigilla.

Longuevillanæ gentis sator est Johannes de Aurelia, Duno-
fii (*Dunois*) & Longuevillæ Comes, Ludovici Aureliani Ducis, Longue-
qui A. 1468. decessit, filius nothus, magni animi heros, Fran-
ciscus I. Johannis filius, pater fuit Francisci II. in cujus favorem
Ludovicus XII. Galliae Rex, Longuevillanum Comitatum A. 1505.

Longue-
villano-
rum ori-
go.

gentilitium ad posteros propagavit ad hunc usque diem. Habetur ille
pro filio spurio Francisci Longuevillani, ex concubina de Blosset suscepto.
At Blossetam hanc legitimam Francisci uxorem fuisse docebit ILL.
HOZIERIUS Insignium Franciæ judex, ut ipse ad me scripsit d. 7. Dec.
1762.

(r) Authenticum in Tabulario Bada-Durlacensi servatur.

CHRIST.

in Ducatum erexit. Frater junior Ludovicus, Johannæ Saufenbergicæ maritus, Rœtelani Marchionis usus est titulo, quamdiu frater ejus supererat. Postea & alia hujus Domus linea titulum *Marchionis de Rothelin* accepit. Axioma hoc Longuevillæ Ducem in transactione cum Badensibus sibi reservasse ZECHIUS scribit; (s) at in Charta mentio reservationis non fit.

§. XXIV.

Christoph.
Philippo
fil. terras
assignat.

Eodem anno, quo Saufenbergensem hereditatem adierat Christophorus, Philippo ille filio suo Marchionatum Badensem, Spanhemii & Ebersteinii Comitatum partes Badenses, cum Dynastia Altensteig attribuit, ita quidem, ut omnia ad heredes transferret. Fecit hoc Heidelbergæ, Electore Philippo Ingenuo, amico suo, præsentem; quum nempe eundem Philippum cum Electoris Palatini filia Elisabetha sponsasset. (t) Immutata hæc tamen sunt A. 1510. Mulnbergæ, (u) ubi Christophorus inter tres filios seculares, Bernhardum, Philippum & Ernestum, ratione successio- nis, denuo disposuit. Sed utraque dispositio testamento, quod A. 1515. Christophorus condidit, abolita est, ut suo loco vide- bimus.

Impen-

(s) EVROP. HEROLD. Tom. I. p. 508.

(t) Die Martis post S. Pauli convers.

(u) Die Veneris S. Michaëlis.

Impensæ multiplices, Longuevillanæ litis causæ faciendæ, necessitatem Marchioni nostro imposuerunt, ut A. 1504 oppidum & Castrum Weingarten ejusque præfecturam Philippo Ingenuo, Electori Palatino, pro 12000. florenis Rhenensibus, cum pacto antichretico venderet. (x)

CHRIST.

Weingarten
Palatino
vendit.

§. XXV.

Acquisiverat hæc Elector, magnam Electoratus sui partem Bavarico mox bello perditurus; eodem nempe anno proscriptus à Cæsare. Tum vero sanctæ & inviolabilis fidei ac amicitiae specimen Christophorus edidit. Nulla enim ratione ab ipso Imperatore, cui alias addictissimus fuerat, potuit induci, ut arma contra Palatinum proscriptum arriperet, atque adeo recuperaret non modo ea, quæ nuper vendiderat, sed & quæ Fridericus Victoriosus ante hos quadraginta duo annos Carolo patri captivo extorserat. Rarum Principis moderati exemplum; qui occasionem, a fortuna oblatam, maluit contemnere, quam amicum, filii sui socerum, hostibus obrutum, suis terris spoliare. (y) Ipsa reconciliatio

A bello
Bavarico
abstinet.

Tom. II.

Ll

(x) TOLNERI *Histor. Palat.* Cap. II. p. 54.(y) TRITHEMIUS in *Chron. Hirsaug.* A. 1504. Notum est ejus dictum *Eid und Ehr, gilt bey uns mehr, dann Land und Leut gewinnen.* PAREVS *Histor. Palat.* Lib. VI. Sect. I. pag. 235.

CHRIST.

Philippi Electoris cum Cæsare intercessioni Christophori tribuenda est. (z)

§. XXVI.

Ebersteinio proscripto terras restituit.

Bernhardus III. Ebersteinii Comes, Palatini vasallus & focius, in eodem bello a Cæsare devotus est diris. Bernhardinam Comitatus Ebersteinensis partem Philippo, Christophori filio, Cæsar donavit. Sed & hac liberalitate filium suum frui noluit Christophorus, eumque induxit, ut Ebersteinensis Comitatus ablati partem Bernhardo A. 1505. restitueret; quæ nonnisi sesquiseculo post, gente cum Casimiro A. 1660. extincta, variis denique modis ad Badenses rediit. (a)

Magnum præ se animum ferens.

Moderatio Christophori pro vario hominum ingenio extolitur vel reprehenditur. Palatini scriptores eam multum dilaudant. **TOLNERUS**, (b) postquam Castra, oppida, districtus,

(z) **PONTVS HEYTERVS** *Rev. Austr.* Lib. VI. Cap. 6. **FVGGER** *Specul. Austr.* Lib. VI. Cap. 6. pag. 1155. seq. **BROWERVS** *Annal. Trevir.* Lib. XX. pag. 322. Cæsarem in castris ad Kuffsteiniam arcem Christophorus adivit.

(a) **ILL. PREVSCHEN** in *Dissert. de Comit. Eberstein.* in *Carlsruher Sammlungen* pag. 422. Imo & partem Sylvæ Gernsperg Badense allodium Bernhardo & posteris in feudum masculinum concessit.

(b) *Historiæ Palatinæ* pag. 104. Néc silentio hic prætereundus est Johannes senior, Palatino Simmerensis, qui nullo modo potuit induci, identidem licet invitatus, ut contra Philippum Ingenuum corripere arma, cum tamen opima quoque spolia ex bello isto reportare potuisset.

quos Bavarus, Wirtembergicus, Hassus, Bipontinus, Leiningenses, Noribergenses, quin & ipse Maximilianus Philippo Palatino abstulerant, enarrasset, solius Christophori abstinentiam & magnanimitatem multis laudibus effert. Receptius tamen est Machiavelli consilium: ampliandæ potentiae quoties offertur occasio, occasione utendum.

§. XXVII.

Florentes tum fuerant Ludovici XII. Galliae Regis in regno suo & in Italia opes, ubi Mediolanensem occupaverat Ducatum; Helvetiorum foederatus; Longuevillani, uti vidimus, Ducis fortunæ promotor.

Fœdus
cum Ma-
ximil.
Imp.

Sinistri quid ab austro quum timuisset Christophorus, A. 1505. die Veneris post Lætare contra Gallos, Helvetios aliosque cum Maximiliano Cæsare foedus inivit, quod speciatim Austriacas & Badenses in Alsatia, Brisgovia & Nigra sylva ditio- nes respexit. Wolfgangus, Furstenbergæ Comes, Alsatiae superioris & Ortenaviae Provinciarum Præfectus; Caspar Baro de Moersperg, Advocatiæ Alsatiae Vicarius Austriacus, Cæsaris nomine; David de Landeck, Rœtelanus, & Afimus ad Lacum, Hachbergensis Præfectus, pro Christophoro Marchione foedus firmarunt figillis.

CHRIST.

Spanheimia.

Biennio ante Jacobus Joanni, propatruo suo, Electori Trevirensi, in hac dignitate successerat; Christophori filius. Hic A. 1507. cum patre & cum Johanne Palatino Simmerensi, qui maximam Comitatus Spanheimensis partem tenuerant, convenit, ut lites, ob Comitatus jura quædam cum Archiepiscopatu Trevirensi exortæ, componerentur per arbitros. (c)

§. XXVIII.

Westphalici
Jud. abolitionem
promovet.

Gravamina contra vetus illud inquisitorium Westphaliæ tribunal secretum, quod etiam Vemicum dicebatur, a longo jam tempore apud Germanos invaluerunt. Intolerabile visum est Imperii Statibus, cives sibi subditos, inaudita causa, ab eo judicari, damnari occulte, & a Scabinis illius Judicii, infcio ditionis domino, ubicunque deprehenderentur, occidi. (d) Sigismundus & Fridericus IV. Imp. correxerunt abusus. At Anno 1470. Westphalici illi iudices eo audaciæ progressi sunt, ut ipsum Cæsarem ad tribunal suum citarent. (e) Impotentis horum iudicum dominationis Argentinenses pridem pertæsi, duos eorum emissarios A. 1472. damnarunt ad suffocationem in flumine.

(c) HONTHEMIVS *Histor. Diplom. Trevir.* Tom. II. p. 582.(d) AENEAS SYLVIVS in *Europa* cap. 37.(e) WENCKER. in *Apparatu Archivor.* p. 383.

Nefandum hoc iudicium Cæsar A. 1512. aboluit. Triennio ante Christophorus, atrocitatem iudicii hujus quoque indignatus, Argentinenſes invitavit, ut menſe Auguſto ad Hagenoenſem Conventum, contra Weſtphalicos iudices conſtitutum, ſuos quoque mitterent legatos, (f) ſœdusque contra illos renovarent. Aucto-ritas, qua apud Cæſarem noſter Marchio polluit, iudiciorum ho-rum everſionem non parum promovit.

§. XXIX.

Eodem tempore Godesavienſis Monafterii, Durlaco vicini Lis cum Godesav. Abbas Jacobus, Benediſtinæ familiæ, Chriſtophoro Marchioni, Advocato Cœnobii, de terris quibusdam & juribus Romæ litem intenderat. Monachi deſeruerunt Abbatem, quod temere liti-gaſſet. Proſequendæ liti cum negaretur pecunia, in Germaniam rediens, Abbatialem dignitatem depoſuit Abbas. (g)

Biennio poſt (1511) firmandæ pacis publicæ cauſa Mar- Fœdus Wirten- berg. chio noſter ad vicennium ſpeciale ſœdus cum Ulrico inivit Stut-gardiæ; (h) ubi magno tum apparatu celebratæ ſunt nuptiæ, qui-

L 3

(f) WENCKER. loco alleg. p. 390.

(g) TRITHEMIVS in *Chron. Hirſaug.* ad hunc annum.(h) DATT. *de pace publ.* p. 796.

CHRIST.

bus Sabinam, Alberti IV. Bavariae Ducis filiam, uxorem duxit Ulricus; (i) turbis in Imperio deinceps excitatis notissimus; a Fœdere Suevico suis terris expulsus, quod pacem publicam violasset; quam ut firmaret, cum Christophoro nunc junxerat fœdus.

Comitia
Trev. &
Colon.

Anno sequenti habita sunt Treviris atque Agrippinae Coloniae Imperii Comitia, quibus eum cum Ernesto & Philippo filiis interfuisse reperio. (k)

§. XXX.

Lis cum
Auftriacis
de
Saufenberg.
terris.

Maximilianus Cæsar Marchionem nostrum licet impense amaverit, a Confiliariis tamen inductus est, ut Brisgovica ejus jura imminuere tentaret. Res altius repetenda est.

Reciprocum illud Rœtelense pactum, a Christophoro & Philippo A. 1490. conditum, Charta sua A. 1499. Cæsar confirmans, non modo Rœtelæ Castrum & oppidum Schopfheim feuda oppignerata, sex mille florenis reluibilia, appellat, sed & ipsis Rœtelæ, Saufenbergæ & Badevillæ terris larvam Landsassiatum inducit; falsa opinione imbutus, Landgraviatum Brisgoviae Auftria-

(i) TRITHEMIVS in *Chron. Hirsaug.* ad hunc annum.(k) TRITHEM. ad hunc annum. FVGGER. in *Specul. Austr.* Lib. VI. cap. XV. p. 1288.

ci juris esse, eique in omnes Brisgovici Pagi terras suprematum adhærere. Marchio clausularum, eo infcio additam, constanter rejecit atque contra eam identidem protestatus est; nihil tamen in litteris mutatum.

Ensisheimense tribunal, cui Alsatia Austriaca & Brisgovia suberant, Christophoro A. 1503. Saufenbergo - Rœtelanam hereditatem adeunte, aliquamdiu quievit. At A. 1514. Dynastiæ illarum Præfecti ad Principem referunt, quod Austriacum Regimen collectas, & militaria servitia a Marchicis exigat, quin etiam postulet, ut a judicio Rœtelano (1) ad Austriacum Regimen libera provocatio fit.

§. XXXI.

Jacobus Nagelius, Eques, Rœtelanæ Dynastiæ tum fuerat Præfectus. Diuturna. Causa hac magis magisque ingravescente Legati Helvetici Corporis, Badæ in Argovia collecti, die Martis ante Simonis & Judæ Christophoro Marchioni, quin & Civitas Basiliensis Nagelio studia sua officiaque obtulerunt. Tentata subinde est compositio litis. Austregalis Judex, Spirensis Episcopus A. 1567.

(1) Von dem Kapff zu Rœteln. Kapfengericht, habitum in Castro Rœtelensi sub dio in loco prominente qui *Kapff* vocabatur.

CHRIST.

in prima instantia pro Austriacis sententiam tulit. (m) Lento tamen gradu in Camera Imperii lis continuata est.

Sueci Exemplo Pacis, quod jam A. 1647. die 14. April. Cæsareanis obtulerant, hæc verba inferuere: „Renunciant Archiduces Austriae pro se & heredibus in perpetuum actionibus & processibus super Dynastia Ræteln aliisque ditionibus in Camera contra Marchiones institutis. „ (n)

Cum Isaaco Volmaro, Consiliario Cæsareo hac super re quoque egerat Fridericus V. Marchio Osnabrugæ. (o) Sed frustra laboratum.

Seculi decursu opus erat, omnis ut componeretur contentio, quam Maria Theresia denique A. 1743. terminavit, uti supra ostensum. (p)

§. XXXII.

Marchio
inter fi-
lios te-
stamento
disponit.

Duodecim ante obitum annis, (1515) postquam totidem lustra vitæ cum dimidio expleffet, Christophorus inter filios suos, seculo addictos, Bernhardum, Philippum, atque Ernestum postremam

(m) ADAMI Relatio de Pacificatione Westphalica cap. 28. §. 17. p. 516.

(n) A MEYERN Acta Pacis Westphal. Tom. V. p. 460.

(o) IDEM pag. 704.

(p) Tom. I. *Histor. Zaringo - Badensis* p. 413.

nam divisionem terrarum & Pragmaticam functionem Domus constituit, quæ hodieque servatur. Præcipua functionis hujus capita proponimus lectori.

1. Dispositiones A. 1503. & 1510. a Christophoro factæ abrogantur.

2. Bernhardus, filiorum senior, dimidiam partem Comitatus Spanheimensis posterioris, una cum Luxenburgicis Dynastiis, Rodemacher, Reichspurg, Hesperingen & Ufeldingen; jus super Puttingen, Ruland, quin & super pignus Trevirense Schœnenberg accepit.

3. Philippi portio Marchionatus Baden cum Altensteig & Beinheim, loca oppignerata Neuenburg & Weingarten, Ebersteinii pars dimidia, Dominia Lahr, & Mahlberg cum vicis a Geroldseckia Domo comparatis.

4. Ernesto destinantur Marchionatus Hachbergæ, cum Usenbergæ, Rœtelæ, Badevillæ, Saufenbergæ Dynastiis oppidoque Schopfheim, &c.

5. Officiales & subditi futuris Principibus jurent.

6. Rudolpho filio, qui Clericus, annua centum florenorum pensio decernitur.

CHRIST.

7. Pignora si redimuntur, ad fundorum novorum acquisitionem adhibeatur pecunia.

8. Singuli tres filii cum terris pecuniam, & quidquid redituum in cellis, granariis, reperitur, ut & supellecilem retineant. Argentea vasa inter quatuor filios, Burgundica debita inter seculares tres solos dividantur.

9. Singuli sua feuda accipiant, sua onera portent; debita terris inhaerentia solvant.

10. Quæ debita Christophorus, pro Aulæ suæ sustentatione contraxit, eorum dimidiam partem solus Philippus, alteram Bernhardus & Ernestus junctim persolvant.

11. Otilia, Christophori uxor, mortuo marito, telonium Boppardiæ percipiat. Bona ejus illata ad reluendas Spanheimenses, Lahrenses, Mahibergenses terras, & ad Luxenburgenses quasdam acquirendas adhibitæ sunt.

12. Commendatur filiis concordia, & si difficultas oriatur, amica compositio, vel juridicum examen.

13. Singuli tres fratres utantur titulo & insignibus Badæ.

14. Filia Principes omnes a successione in terris excluduntur, quamdiu masculi supersunt.

15. Dos octo, vel decem millium florenorum illis constituitur.

16. Renuncient in favorem masculorum, duodecimum quum attigerint annum.

17. Terræ si augeantur, summa quoque dotis augeatur.

18. Filii in matrimonialibus pactis addant formulam de exclusionem feminarum.

19. Prohibetur alienatio terrarum.

20. Si oppignerandi necessitas adfit, pignus fratri & agnatis prius offeratur. Exteris si oppigneratio facienda, fiat cum re- lutionis jure, Marchionibus Badensibus cunctis servato.

21. Rami extincti filiae octo vel decem mille floreni sol- vantur in dotem; vel, si monasticam vitam eligat, debito ei modo prospiciatur.

22. Philippus Marchio ceteris fratribus documenta illa tra- dat, quæ terras eorum respiciunt; documentorum communium eis dentur exempla.

23. Officiales & subditi ad Pragmaticæ hujus legis obser- vationem adstringantur.

24. Tres filii jurejurando hanc legem confirmant cum ju- rium suorum, si quæ habeant, renunciatione.

CHRIST.

25. Sanctionis testamentariæ auctor eam denuo corroborat, firmamque ejus observationem promittit.

Non transeundum silentio est, quod Guilielmus Argentinenfis Episcopus Sanctionis hujus fuit præcipuus promotor. Testes Johannes de Schauenburg Gubernator Luxemburgicus. Jacobus Kirfer, Doctör juris & Cancellarius. Blicher Landfchad de Steinach, Præfectus Pforzheimenfis. Conradus a Venningen, Præfectus Durlacenfis. Consules denique & Senatores Oppidorum Baden & Pforzheim.

Testamentaria hæc Sanctio die S. Jacobi A. 1515. condita est Pragæ.

§. XXXIII.

Regimen
filiis tra-
dit.

His ita stabilitis, Christophorus, corpore debilis, solenni Diplomate, die S. Petri ad vincula ejusdem A. 1515. scripto, regimen terrarum, ad formam, quam memoravimus, suis tradidit filiis. Abdicavit se regimine ad quatuor annos, & ad hoc usque tempus consiliariis & officialibus fidem sibi datam remisit. Addita clausula, ne feuda vacantia novo, patris inscitu, conferrentur vasallo; neve proprio filii, sed vicario patris nomine gubernarent. Sed paullo post mentis quoque cum accessisset debilitas, Maximilianus Cæsar Literis d. 15. Jan. 1516. Augustæ Vindelicorum datis, tres filios ad anni spatium Curatores & Vicarios patris, in sua quemque portione, constituit.

Eodem anno Equitis Aurei velleris dignitas in solenni Torquatorum conventu, a Carolo Austrio, Belgii Principe, Bruxellis celebrato, translata est a patre Christophoro in filium, qui Caroli aulam sequebatur, (q) Bernhardum haud dubie, Luxemburgica qui feuda acceperat.

Accessit denique alienatio mentis, quæ filios coëgit, ut, accedente auctoritate Cæsarea, patrem veteri Castro Badensi, quod ille nuper deseruerat, A. 1518. includerent. (r)

§. XXXIV.

Pax publica Wormatiæ, ut diximus, in perpetuum stabilita, a rupibus & præcipitiis montium Germaniæ Proceres paulatim invitavit ad plana. Christophorus hanc epocham prævertit. Anno enim 1479. Castrum Badense vetus, ubi conditores & statores gentis quadringentos per annos habitaverant, reliquit, novumque Thermis oppidoque Badæ vicinum ædificavit in loco, ubi Palatium hodiernum conspicitur. Vetus viduæ Matri inhabitandum concessit. (s)

Novum
Badense
Castrum
exstruit.

Mm 3

(q) PETIT *Chronique de Hollande &c.* Tom. I. Lib. VIII. p. 13.

(r) Conventio Philippi atque Ernesti hac super re extat, data Vigilia Visitat. Mariæ.

(s) Die conventionis Pauli. JUNGLERVS in Christophoro.

CHRIST.

Castrum
vetus.

Castrum hoc montanum, ubi incunabula Gentis, unde nomen Badensis Domus profluxit, bellorum temporumque injuriis destructum, in ipsis ruderebus spectatori venerabile una cum hodierno, ad Badæ oppidum sito, tabulis æneis impressa exhibemus Lectori.

§. XXXV.

Investi-
tura Ca-
roli V.
Imp.

Tribus post annis Carolus V. Imp. Wormatiæ Christophoro Marchioni, intervenientibus filiis ejus Philippo & Ernesto, amplissimas dedit litteras feudales d. XXVII. Febr. in quibus terræ exprimuntur sequentes: Marchionatus Badensis, Marchionatus Hachbergensis, dimidia pars Comitatus Ebersteinii, Dynastia Usenbergæ; dimidia pars Castri & oppidi Malberg. Pars Marchionum in vicis Districtus Riedæ, in Kippenheim, Ichenheim, Kirchzelle, Tundenheim, Altheim; denique vicus Stuzheim Argentinenfis Episcopatus. Aurea item Argenteaque monetæ.

Literæ
Clemen-
tis VII.

A. 1524. Clemens VII. Papa literis a nobili viro Marchione Badensi Christophoro petivit, ut Cardinalem Campegium, Legatum a latere, Noribergam ad Comitiam Imperii proficiscentem, benigne excipiat, eique tam in conventu ipso, quam alibi opera sua adesse velit. (t)

(t) Codex Diplom. Badensis.

Landesbibliothek
Karlsruhe

Nº II

BADENSIS CASTRI VETERIS PARS POSTERIOR.

277

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Landesbibliothek
Karlsruhe

N° III

BADENSIS CASTRI VETERIS LATVS MERID.

in p. 111.

Landesh. T. in
Karlsruhe

I. Castrum vetus. II. Castrum novum. III. Oppidum.

J. Wandelaar fecit. A. 1718.

1700

Landesbibliothek
Karlsruhe

§. XXXVI.

A. 1527. d. XXIX. Aprilis Christophorus decessit, Mar-
 chiae & Gentis suae amplificador & stator; qui Luxenburgici Du-
 catus Dynastias atque Dominia donatione Maximiliani, uti vidi-
 mus, partim etiam emtione acquisivit; qui Lahræ & Malbergæ
 dimidiam partem suae Domui intulit; Saufenbergæ, Roetelæ, Ba-
 devillæ Dynastias, vi pacti, cum Saufenbergenfium Marchione
 postremo initi, multo labore, magnisque impensis ad Marchiona-
 tum Badensem reduxit. (u)

Mors
 Chri-
 stoph. &
 accellio-
 nes ter-
 rarum
 subeo.

Vicorum Ottenheim, Friesenheim, Oberweiler & Heili-
 genzell partem dimidiam, quin & partem præfecturæ Schwand vi-
 cumque Tutschfelden, item duas tertias vici Weiler, cum parti-
 bus nonnullis præfecturarum Singen & Mutschelbach; tres item
 quaterniones vici Niefern dimidiamque vici Eifingen comparavit.
 Castrum Alfatiae & oppidum Beinheim a Bernhardo, Ebersteinen-
 si Comite, redemit. Octavam Castrum Zaringensis partem, vicos
 Gundelfingen & Reutenbach emtione ad Marchiam transtulit;
 quam Principum Badensium nullus tot terris adauxit.

{u) Vide supra A. 1503.

CHRIST.

§. XXXVII.

Chara-
cter.

Ceterum Christophorus plerosque sui seculi Principes dignitate oris corporisque præcelluit. Mens ei recta, moderata, justitiæ, æquitatis amans, promissorum tenax, fallere nefcia. Imperium clementia & comitate temperavit. In toga & sago erectus semper, &, prouti circumstantiæ id exigere videbantur, vel severus vel blandus. In tractatione rerum cautus & alacer; trium sibi succedentium Cæsarum amore & benevolentia per totos quadraginta annos sine interruptione conspicuus; qui dignitatibus, feudis, honoribus (x) eum omnes ornarunt. Subditos sibi Marchiæ cives bonis institutis & legibus abunde instruxit; suoque illos rexit exemplo. Codicem Juris provincialis (*Erbordnung*) A. 1511. Marchiæ suæ dedit. Ordinem caussarum in suis & vasallorum atque Landfaffiorum terris observandum, biennio ante præscriperat.

Oeconomicas ejus virtutes si spectes, alieni non appetens fuit, nec sui profusus; sine avaritia parcus; sine profusione liberalis; castus unius conjugis maritus; quindecim liberorum sine macula

---

(x) Aurei velleris torque.

cula felicissimus pater. Aula Christophori virtutum & gratiarum fuit theatrum & schola.

Tantus Princeps decennio sibi fuit superstes; felicior dicendus, si post conditum testamentum obiisset.

Doctus illius ævi Italus, Philippus Beroaldus, Bononiensis, (y) ita de eo scribit: „ Marchio Badensis Christophorus, „ Augustissimi Imp. Friderici III. ex forore nepos, - - - animi „ magnitudine virtutisque præstantia ceteris totius Germaniæ „ Principibus haud dubie antecellit; sine quo nihil memorabile „ per hosce annos ab inclytissimo Maximiliano gestum est, cui „ Ducatus bellici primæ partes consensu Germanorum deferuntur, apud quos fortissimi Principis nomen meritissimo consecutus est. „

§. XXXVIII.

Otilia, Christophori Coniux, ex Comitum Cattimelibonensium Domo fuit, Philippi junioris filia, Philippi senioris, Comitum suæ gentis postremi, neptis; quam Avus A. 1468. desponsaverat Marchioni.

Tabularium Electorale Palatinum me docuit, Fridericum I. cum Philippo seniore A. 1456. Oppenheimii convenisse, ut Philippo

Tom. II.

Nn

Uxor Otilia.
Philippo Ingen. ante promissa.

(y) In Dedicacione Libelli de *Felicitate* ad Jacobum Marchionem, filium Christophori.

CHRIST.

pus, quem deinceps appellaverunt Ingenuum, in Electoratu Palatino futurus successor, octo tum annorum puer, ubi adoleverit, Otiliam, Philippi neptem, duceret uxorem, atque adeo Cattimelibocenses terras cum Palatinis aliquando conjungeret. Otiliæ, pubertatis annos ingressæ, procos inter Christophorus Badensis comparuit. Fridericus Elector, de augendis Palatinæ Domus opibus ante omnes alios sollicitus, A. 1467. Philippi, novendecim tum annos nati, ad contrahendas has nuptias requisivit consensum, atque solennem hac super re Conventum d. IX. Sept. Heidelbergæ instituit; ad quem Wormatiensis & Spirensis Episcopi, Magister Ordinis Teutonici, præcipuique Aulæ Palatinæ proceres vocati. Sed contra omnem Friderici spem Philippus sponsalia recusavit præfracte; non semel testatus, ad ineundum matrimonium ætatis se nondum esse maturæ. Quin & insuper addidit, malle se ex Principum, quam ex Comitum classe aliquando sibi eligere uxorem. Elector indignatus repulsam, de sua Palatinas res promovendi voluntate multa testatus, ad posterorum memoriam, quæ gesta sunt, jussit perscribi. Instrumentum Heidelbergæ confectum die Mercurii post Nativitatis Mariæ. Patruum consilium Philippus si fuisset secutus, dives ille Cattimelibocensis Comitatus ad Palatinam domum haud dubie pervenisset. Fridericus cum Philippo, Otiliæ avo, cum Dominis feudorum res ita ordinaturus fuerat, a successione filiam exclusisset ut ex filio neptis.

Ita cum Christophoro nuptias celebravit Otilia; cui Castrum Stadeck cum hominibus atque bonis; quin & sedecies mille floreni super Castrum Algesheim ab Avo assignati sunt pro dote. (z) Alma hæc genetrix post quinquagenarium fere conjugium A. 1517. die XV. Aug. decessit.

§. XXXIX.

Sobolem ejus ordine nativitatis recenseo.

1. Jacobus natus A. 1471. qui, jure primigenituræ neglecto, ecclesiasticam vitam elegit; quam deinceps speciatim expono.

2. Maria A. 1473. d. 2. Jul. (a) Electa Abbatissa Monasterii Lucidæ Vallis, mortua 6. Id. Jun. 1519.

3. Bernhardus A. 1474 (b)

4. Carolus A. 1476. die 21. Maji. Canonicus Argentinensis & Custos, atque A. 1506. Electioni Archiepiscopi Argent. Guilielmi de Honstein interfuit. Collegii quoque Metropolitan

Tom. II.

Nn 2

(z) Charta extat in Tabulario Bada - Badensi.

(a) BROWERVS *Annal. Trevir.* Lib. XIX. pag. 297. ubi dies natales liberorum Christophori sollicitè annotavit. JUNGLERVS jam A. 1470. natam fuisse tradit Mariam, quam Jacobo II. Archiepiscopo ætate majorem constituit; sed nimium, quod inter Jacobum hunc & Bernhardum relinquit, intervallum; Broweri sententiam magis probabilem reddit.

(b) Vide Tom. III. ubi de Bernhardo III.

CHRIST.

Trevirensis Canonicum eum fuisse scribit BROWERUS. (c)
Obiit A. 1510. die 7. Octobris. (d)

5. Christophorus A. 1477. pridie B. Mariæ Magdalenæ.
Argentiniensis & Coloniensis (e) Ecclesiarum Canonicus, obiit
Durlaci A. 1508. d. 29. Mart.

6. Philippus A. 1478. Marchiæ Badensis possessor, de quo
speciatim agimus infra.

(c) Lib. XIX. p. 298.

(d) JACOBVS LOCHER, in Friburgenfi Lyceo vivens, Horatium Argentinorati impressum A. 1497. ei dedicavit. GRVNINGERVS, illustris Argentinensium Typographus, scriptorem hunc cum iconibus multis, ligno incis, & commentariis amplis, in forma majore, imprimi curavit; splendidum pro illo tempore opus, dignum quod Carolo dicaretur. Hic in Argentinensium summo templo sepultus est cum hac inscriptione, quæ periiit.

Marchio qui fueram de Baden ædis & hujus

Custos, vermiculis sum datus esca levis.

Qui legis hæc discas Parcarum stamina nullis,

Nam mors quæque rapit, parcere stemmatibus.

Si domus aut pietas, inopum si cura bearent

Quenquam, cum superis, Carole, nectar habes.

Vid. SCHADÆI *summum Argentinensium templum* pag. 74. In *Cod. MS.*

Monumentorum Argent. hæc verba reperio: „ A. 1510. obiit Carolus

„ Marchio Baden. Dominica post Francisci Canonicus atque custos ma-

„ joris Ecclesiæ Argent. requiescat in pace. „

(e) BROWER. loc. cit.

7. Otilia d. 6. Jun. A. 1480. Abbatissa Monasterii Cisterciensis Pfortzhemii. (*f*)

8. Rudolphus IX. A. 1481. d. 16. Junii. Canonicus Ecclesiarum, Moguntinae, Coloniensis, Argentinenfis & Augustanae, ut & Canonicus Primicerius in aede S. Stephani Metensis. (*g*) A. 1506. interfuit electioni Episcopi Argent. Guilielmi de Honstein. Obiit 9. Kal. Octobr. 1533.

9. Ernestus nat. A. 1481. (*h*)

10. Wolfgangus nat. A. 1484. d. 10. Maji. A. 1522. vivis excessit. (*i*)

11. Sibylla A. 1485. d. 26. April. (*k*) desponsata est Ludovico Comiti Nassovia & Sarapontis A. 1490. Dotem filiae promittit pater 8000. florenor. Rhen. Elector Trevir. Johannes pacta firmavit litteris, datis Palatioli (*Pfaltzel*) Vigilia omnium Sanctorum 1490. (*l*) Contractus caruit effectu. Nam A. 1503. eadem

Nn 3

(*f*) PETRI *Suevia Ecclesiast.* p. 667.

(*g*) SERARIUS *Rer. Mogunt.* Tom. II. pag. 339. Moguntinensem Canonicatum resignatione Jacobi fratris A. 1497. accepit.

(*h*) Vid. Tom. III.

(*i*) Ita JUNGLERVS. Sed BROWERVS vix quadrimum vita functum esse scribit Wolfgangum.

(*k*) BROWERVS ponit sextam feriam quæ D. Marci præcessit.

(*l*) Extant in Tabulario Bada-Badenfi.

CHRIST.

Sibylla desponsata est Philippo Hanoviæ Comiti, eique dos 5000. florenorum Rhenensium promissa, & mille floreni pro clenodiis. Literæ hac super re confectæ sunt Badæ. (m) Obiit Sibylla A. 1527.

12. Rosina A. 1487. d. 5. Martii, (n) quam inter & Franciscum Wolfgangum, Zolleranum Comitem, Maximilianus I. Rex Romanorum Brundruti A. 1493. nuptias conciliavit. (o) Mortuo Wolfgango, Rosina Johanni, nobili ab Aven nupsit.

13. Johannes II. Luxemburgi A. 1490. d. 24. Sept.

14. Beatrix A. 1492. Dominica post D. Sebastiani, desponsata fuit A. 1501. Johanni, Comiti Palatino, Johannis, Comitis Palatini Simmerensis, filio. Christophorus promisit in dotem 8. millia florenor. Rhen. Contractus Simmeræ initus, consentiente Jacobo, filio Christophori, Coadjutore Archiepiscopatus Trevirensis (p)

15. Georgius A. 1493. Kal. Julii, quem eodem anno decessisse, sepultumque Trarbaci tradit JUNGLERUS. At vetus Tabula lignea, Christophoro vivente picta, contrarium indicat.

(m) Extant ibidem.

(n) BROWERVS ponit diem Lunæ post S. Adriani.

(o) Litteræ datæ an *Erigttag nach der heil. drey Kunig Tag*, extant in Tabulario Bada-Badensi. Laudat in his litteris Maximilianus officia, quæ Christophorus, ut Gubernator Luxemburgici Ducatus, ei præstitit.

(p) Extat Instrumentum in Tabulario Bada-Badensi.

CAPUT II.

ALBERTUS.

§. I.

Triennio junior natus frater Christophori fuit Albertus, natus die 25. Jan. A. 1455. fidus fratris Achates. Alberti gesta.

A. 1473. magno illi apud Treviros Conventui inter Fridericum IV. Imp. & Carolum Burgundiæ Ducem, (a) ut & institutis anno insequenti Comitibus Augustanis cum Christophoro interfuit; (b) biennioque post, eodem focio, super fabricam communis monetæ cum Comitibus Wirtenbergæ conventionem inivit.

Tom. II.

Oo

(a) BROWERUS *Annal. Trevir.* Lib. XIX. pag. 302.(b) LEHMANNUS *Chron. Spir.* Lib. VII. Cap. 113. p. 901.

ALBERT.

Extincto Carolo I. patre, Marchionatus regimen Christophoro fratri per sexennium soli permisit. A. 1482. divisit cum eo terras, accepit Hachbergam, quam eidem denique, reservatis sibi annuatim mille florenis, iterum soli reliquit. (c)

Post hæc Albertus noster cognati sui Sigismundi Austriæ Archiducis, apud Tirolenses regnantis, secutus est aulam; Hohenbergici Comitatus ab eo Rector creatus.

A. 1486. Fridericum IV. Imp. & Maximilianum, Francofurti Romanorum Regem electum, ad Regiam coronationem Aquisgranum comitatus est, ubi a novo Rege ritu solenni receptus est Eques; (d) annoque sequenti Comitibus Norimbergensibus interfuit. (e)

§. II.

Obitus. A. 1488. in auxilium Maximiliani Romanorum Regis, quem Flandrenses rebelles captivum tenuerant, una cum Chri-

(c) Vide supra in Christophoro.

(d) HERZOG. Chron. Alsat. Lib. II. pag. 136. FUGGER. Spec. Austr. Lib. V. Cap. 33. p. 954.

(e) FUGGER. loc. alleg. Cap. 37. pag. 975.

stophoro fratre festinans, in oppugnatione oppidi Damm, quam Maximilianus ei commiserat, d. 18. Julii, sclopeti ictu periit. (f)

Corpus ejus Graviæ apud Brabantos depositum, atque deinceps translatum est Badam. (g)

Tredecim annorum juvenis, cum Susanna, Johannis Comitis Nassovio-Saræpontani, Walramianæ lineæ, desponsatus est filia A. 1469. In dotem promissi sunt sponsæ decem mille

Tom. II.

O o 2

(f) IDEM loco alleg. p. 1002. PONTUS HEUTERUS *Rerum Austr.* Lib. III. Cap. XI. erronee Christophorum tum cecidisse scribit.

(g) Monumenti ejus sepulcralis inscriptio hæc est „Anno-Domini 1488. X.
 „ Cal. Aug. Illustris Princeps Dominus Albertus, Marchio Bad. in expeditione contra Brugenses liberandi Rom. Regis gratia in oppugnatione oppidi Damm jactu lethiferi teli mortem obiit., HERZOG. *Chron. Alsat.* Lib. VII. pag. 36. indicat *Sapidi Selestad. Consolationem de morte Alberti, Marchionis Badensis, ad Guilielmum Boecklin, præfectum Rubeaquensem.* Tractatus hic A. 1544. impressus est Argentorati, ubi Sapidus floruit. GESNER, in *Biblioth.* p. 494.

ALBERT.

floreni Rhenenses. (*h*) Sponsalia, interveniente Alberti morte, caruerunt successu. Johanni Seniore, Comiti Palatino Simmerensi, Friderici filio, dein nupsit Susanna.

(*h*) Charta extat in Tabulario Bada-Badenfi.

CAPUT III.

FRIDERICUS

EPISCOPUS ULTRAJECTENSIS.

§. I.

Fridericus filius Caroli I. Marchionis, (a) Friderici
frater Christophori, natus d. 8. Jul. institu-
tio.

A. 1458. a tenera ætate literis imbutus
est. Altiora tractaturus, invisit Lute-
tiam, ubi illustri præceptore, Heinlino
de Lapide, (*von Stein*) Germanicæ originis viro, Doctore Sor-
bonico, humaniorum literarum restauratore, est usus. Heinlinus

Oo 3

(a) P. CORNELISSONIUS BOCKENBERGIUS GOUDANUS, in *Histo-
ria Pontificum Ultraject.* num. 56. errat, quando Fridericum Adelberti
Reguli Badensis filium adpellat.

FRIDER.

cum Guilielmo Ficheto, Priore Sorbonico, politioris quoque literaturæ cultore, bonas artes promovit, eumque in finem Ulricum Gering Constantiensem cum sociis vocavit Lutetiam, ut Typographiam in Sorbonæ Domo institueret, quod ante A. 1470. factum. (b)

§. II.

Canonicatus.

Friderico juveni, Ecclesiæ dicato, in Cathedralibus Germaniæ Templis honores affatim decreti sunt. Colonienfis Ecclesia thesaurarii ei detulit munus. Moguntini, Trevirenses, Ultrajectenses Ecclesiarum suarum constituerunt Canonicum. (c)

Gesta varia.

In patris sui, Antistitis Trevirensis, aula frequenter versatus, Confluentiæ præfens fuit conventui, in quo Confluentini rebelles A. 1483. interventu Trevirensis Capituli Archiepiscopo Principi suo reconciliati fuerunt; (d) quem etiam quadriennio post ad Comitata Norimbergensia comitatus est. (e) Sed & Fridericus

(b) CHEVILLIER *Origine de l'Imprimerie de Paris* p. 31.(c) SERARIUS *Rerum Mogunt.* Tom. II. pag. 339. Canonicatum Moguntinum Fridericus A. 1479. suscepit.(d) HONTHEMIUS *Histor. Diplom. Trevir.* Tom. II. p. 467. & 470.(e) FUGGER, *Specul. Austr.* Lib. V. Cap. 34. p. 964.

rico Cæsari carus, copias contra Brugenfes ducentem, cum duobus fratribus fequi non deftitit. (f)

§. III.

DAVIDES, Philippi Boni, Burgundiæ Ducis, filius naturalis, Ultrajectenfium Epifcopus, A. 1496. decessit. Fridericus non-^{Fit Epifcopus Ultraject.} fter (g) commendatione Cæsaris Maximiliani die XIII. Maji fuffeffor electus eft Bredæ. (h)

Decimo octavo poft electionem die quingentis equitibus & magna procerum corona ftipatus venit Trajectum. Aderat patruus, Johannes Trevirenfis, cum Christophoro Marchione, Luxemburgici Ducatus Governatore. Novus Antiftes patruum inter & fratrem medius equo vehebatur Fridericus. Ab Ultrajectinis

(f) PONTUS HEUTERUS *Rerum Austr.* Lib. III. pag. 91. & FUGGER. loco alleg. Cap. 36. p. 999.

(g) WILHELMUS HEDA in *Hiftor. Epifcop. Ultraject.* pag. 315. Philippum, fratrem Ducis Clivenfis, a quibusdam ei oppofitum fuiffe fcribit. Alii hoc filent.

(h) SUFFRIDUS PETRI in *Appendice ad Chronica Johannis de Beka* p. 165. MAPPII *Annales Juliae & Montium* Tom. II. p. 72. PETRUS MERSAEUS CRATEPOLIUS in *Catalogo Epifcoporum Ultrajectenfium* §. 75. LE PETIT *Chronique de Hollande, d'Utrecht, &c.* Tom. I. Liv. VI. p. 611. Carolum quoque Geldriæ Ducem Friderico nostro dediffe fuffragium fcribit PONTANUS *Hiftor. Gelrica* Lib. XI. p. 608.

FRIDER.

honorifice exceptus, tertioque post mense confirmatus a Papa, more majorum inauguratus est mense Septembri; (i) pedo Episcopali dignissimus Princeps, sed & dignus, qui in tranquilliora Belgii incidisset tempora; omni regiminis sui tempore turbis bellicis agitatus; nunc a ferocibus Frisiis; nunc a furente illo Carolo Geldro; nunc a vicinis Dynastis, ad arma induenda proclivibus.

§. IV.

Turbæ
Wischi-
næ.

Initium earum in Transfalaria reperimus. Fridericus in Episcopatu biennium nondum exegerat, quum Henricus, Wischii Dynasta, (k) filius Johannis, in Zutphanie Comitatu injurias, sibi & majoribus a Transfalanis illatas, vindicaturus, quatuor mille milites, qui sub Alberto, Saxonie Duce, Frisieque Governatore, nuper stipendia meruerant, rerum suarum incertos, A. 1498. collegit, belloque Daventrie, Campenæ & Zwollæ civitatibus denunciato, (l) incendiis, rapinis, exactionibus vastavit provinciam. Fridericus laboranti provincie præstiturus auxilium,

(i) WILHELMUS HEDA loco alleg. REVIUS in *Historia Urbis Daventr.* Lib. II. p. 154.

(k) S. LICHTENHORST in *Geldersche Geschiedenissen* Lib. XI. pag. 310. vocat eum *Heer van Wisch*. Scribitur etiam *Wis*, *Wits*.

(l) Diffidationis Wisfianæ formulam exhibet REVIUS loc. alleg.

auxilium, cum Carolo, Geldriæ Duce, foedus percussit, cui Neomagus, Zutphania, Arnhemium atque Transifalanæ civitates accesserunt. (m) Collectis sociorum copiis, deventum ad prælium; cui Episcopus ipse cum Carolo interfuit. Wischiani victi, in vicinas regiones dilapsi sunt fuga. Fugientes Episcopus ad Cliviæ portas usque persecutus est. Daventriam redux, captivos affecit supplicio. (n)

§. V.

Wischianam tempestatem excepit Clivensis. Johannes ^{Clivensis.} Cliviæ Dux Civitati Ultrajectinæ, cum Davide Episcopo suo bellum gerenti, magnam pecuniæ summam mutuo dederat, cujus solutionem Civitas variis ex causis denegavit. Clivensis solutionem non impetrans, sine prævia clarigatione, Ultrajectinam ditionem aggressus est bello, Rhenamque oppidum occupavit. Inde progressus, Ultrajectum, provinciæ caput, obsidione vallavit; atque exustis pomœriis ejus reversus est Rhenam. Fridericus, militibus Ducis in suas partes pertractis, ipse in Clivensem Ducatum irrupit, pluribusque arcibus occupatis, ferro & flammis cuncta vastavit. Bellum ne serperet latius, Christophori Marchionis & Wilhelmi Juliaci Montiumque Ducis intercessit auctoritas. Hi

Tom. II.

P p

(m) Tabulas hujus foederis exhibet REVIUS Lib. II. p. 159.

(n) Idem REVIUS pag. 160.

FRIDER.

recepto in se pacis arbitrio, Præsulem inter atque Clivensem conciliarunt inducias. Sylvæ Ducis & paulo post Coloniae actum de pace. Præter Badensem & Juliacensem, sequestres, Ultrajectinus quoque Præful & Johannes Clivensium Dux V. Idus Maji A. 1500. comparuerunt Coloniae; ubi res præcipuæ terminatæ; per arbitros reliqua mox transactione composita. (o)

§. VI.

Grœningenses.

Wischianas & Clivenses turbas Grœningenses secutæ sunt. Maximilianus Imperator A. 1498. Albertum, Saxoniae Ducem, ob insignia ejus in Domum Austriacam merita, hereditarium Frisiae Governatorem creaverat, malo exemplo. (p) Frisii, libertatis tenaces, novum omne respuerunt imperium. Grœninga inter Frisiae civitates tum extulerat caput; commerciis & fœderibus potens, quæ extrema pati, quam in Saxonis verba maluit jurare. Ab antiquis temporibus illa partem diœcesis Ultrajectinae constituit. Præter sacerdotii jura præfecturam suburbanam Præ-

(o) PONTANUS *Histor. Geldr.* Lib. XI. REVIUS *Histor. Daventr.* Lib. II. pag. 161.

(p) UBBO EMMIUS in *Histor. Rerum Frisicar.* Lib. XXXVII. pag. 562. Ad-dita conditio, ut Austriacis provinciam hanc solutis CCCL. millibus aureorum repetendi jus esset.

fules aliaque plura per urbem exercuerant, quæ civilibus quandoque turbis ansam præbuerunt. (q)

Fridericus Maximiliani Cæsaris, Saxonem foventis, auctoritate permotus, amica conventionem sibi & Grœningensibus prospicere studuit. Sed Ezardus Orientalis Frisiæ Comes, A. 1499. adversus Grœninganos duxit exercitum; Alberti Saxonis imperio ut civitatem assereret. Saxonem Antistes noster subinde convenit; frustra tamen semper laboratum de pace. Grœninga Alberto denique fuit fatalis. A. 1500. enim obsidens urbem ejusque situm incautius examinans, sclopeti ictu sauciatus, ex vulnere periit; Georgio filio successore relicto. Tum vero vehementius a Grœninganis continuatum est bellum. Interventu Friderici quidem triennales cum Georgio Saxone & Edzardo Comite A. 1501. induciæ sunt initæ. Quin & apud Philippum Archiducem Gandavi de pace tractatum, sed irrito conatu. Cæsar enim A. 1505. in gratiam Saxonis Grœningenses proscripsit, literisque Argentina datis Friderico injunxit, ut sacra jurisdictione contentus, suas sibi res habere Grœningenses permetteret. (r)

Tom. II.

Pp 2

(q) URBIO EMMIUS in *Historia urbis Groningæ* p. 18. lqq.

(r) Literæ VI. Kal. Octobr. datæ extant apud PONTUM HEUTERUM *Rerum Austr.* Lib. VI. p. 146.

§. VII.

Conven-
tus Hat-
temensis.

Philippum denique Bruxellis convenit Antistes. Conventus eodem anno institutus Hattemi; ad quem Cæsaris Castellæ Regis ac Grœninganorum legati convenerant. Minacibus verbis Grœninganos aggressus est Cæsaris legatus; urgens eos, ut se sueque omnia Saxonis permitterent fidei. Antistes placide graviterque Trajectensis Ecclesiæ in Grœningam jura & antiquas Cæsarum donationes allegavit; sperare se addens, Maximilianum non violaturum ea, quæ ab antiquis constituta Cæsaribus; nec illustribus familiis sua erepturum, ut Saxones ditet. Quodsi tamen Cæsaris animo firma hæc sententia fideat, non tam degeneri sanguine sese ortum adjecit, qui injuriam, Episcopatus suo illatam, æquo animo perferat. Cum Grœninganis tamen egit, ut Ommelandiam, agri sui partem, in quam Cæsar & Imperium sibi jus vindicabant, relinquerent Saxoni; quod Grœningenses recusarunt. Fame denique & proeliis domiti, ab Antistite Ultrajectinis, a Transifalans deferti, Embdanum Comitem Edzardum A. 1506. certis conditionibus receperunt in urbem.

§. VIII.

Friderici
ad Pontif.
querelæ.

Fridericus a Cæsare rejectus, apud Summum Pontificem de injuria sibi facta conquestus est. Pontifex Lovanii tres judices

nominavit, qui re examinata contra Edzardum & Grœninganos pro Præfule tulerunt sententiam. Edzardus & ipse ad Pontificem provocavit. Lis Romæ protracta. Grœningenses ab Edzardo in Caroli Geldriæ Ducis & ab eo denique A. 1536. in Caroli V. Cæfaris ditionem transferunt. (s)

Saxo juribus suis in Frisiam, jam A. 1515. accepta ab Austriacis pecuniæ summa, renuntiaverat. (t)

§. IX.

Durantibus Grœningæ turbis, bellum Geldricum erupit. Philippus Austriacus & Geldriæ Dux Carolus ob Oyæ castrum & alia inter se dissidentes, Fridericum nostrum, tradita ei arcis custodia, arbitrum constituerunt. Utrosque ille non semel mo-

Bellum
Geldri-
cum I.

Pp 3

(s) Singula hæc late exponit UBBO EMMIUS in *Histor. Rerum Frisicar.* Lib. XXXVII. & seqq. & in *Histor. Urbis Groningæ* pag. 18. seqq. PONTANUS in *Historia Gelrica* Lib. XI. PONTUS HEUTERUS *Rerum Austr.* Lib. V. VI. & VII. REVIUS in *Histor. Daventr.* Lib. II. WILHELMUS HEDA in *Histor. Episcopor. Ultrajectens.* pag. 316. seq. HARRÆUS in *Annal. Ducum Brabantiae* Tom. I. p. 498. seqq.

(t) Georgius Saxonie Dux Frisiam Carolo V. Imp. dimittens, nonnisi centum millia florenorum Rhen. solvendis militum stipendiis accepit. Charta extat in UBBONIS EMMII *Histor. Rerum Frisicar.* Lib. XLVIII. p. 742.

FRIDER.

nuerat, custodiæ castrum ut perfolverent sumtus. Cornelius Septimontius (*Sevenberg*). (u) Oyam arcem A. 1503. ex improvise occupavit, eamque Philippo, Belgii Principi, tradidit. Nata hinc belli Episcopum inter Geldrumque occasio. Ille Cuneram, Aldensaliam, Diepenhemium, oppida, a Geldris capta, recuperavit, atque in Zutphaniam & Velaviam irrumpens, arcibus deletis & regione circumquaque vastata, cum ingenti præda Daventriam reversus est. Trajectenses in omni hoc quiescentes bello, illud denique composuerunt. (x)

Solvendis belli sumtibus, precariam Hollandico, Zelandico, Frisicoque Clero collectam indixit Episcopus. Recusavit Clerus ad Summum Pontificem provocans. (y)

Alexander VI. aliam impensas solvendi viam initurus, ecclesiasticam noxarum veniam per Belgium omne & Ultrajectinam ditionem jussit annunciari, paulloque post (1503) diem obiit fu-

---

(u) Cornelium hunc Sevenbergæ præfectum vocat HEDA in *Histor. Episcoporum, Traject.* pag. 316. At PONTANUS *Historiæ Gelricæ* Lib. XI. pag. 624. & SLICHTENHORST Lib. XI. pag. 317. Graviæ præfectum adpellant.

(x) PONTANUS & HEDA locis alleg. PETIT *Chronique de Hollande* Tom. I. pag. 621. REVIUS *Histor. Daventr.* Lib. II. p. 164.

(y) SUFFRIDUS PETRI in *Appendice ad Johannem de Beka* p. 165.

premum. Pecuniam, a quæstoribus collectam, in Diœcesi sua Fridericus; reliquam Maximilianus Cæsar retinuit. (z)

FRIDERIC.

§. X.

Inter hæc Philippus Auftriacus, Belgii Princeps, contra Carolum, Geldriæ Ducem, arma paravit, avitum ei erepturus Ducatum, quem nuper, a Gallis adjutus, recuperaverat, uti supra ostensum. In Ratisbonensibus Comitibus Maximilianus A. 1504. Ducem proscripsit, ac Friderico Badensi litteris, d. XIV. Sept. datis, injunxit, ut pertinacem hunc hostem nullo modo juvaret. In Geldrum ergo magno cum exercitu Archidux progressus est Philippus, eique Fridericus noster, Cæfareis obsecuturus mandatis, in castris ad Arnhemium hærenti, peditum equitumque copias non leves adduxit. Geldrus tantis viribus impar, pacem petiit supplex, quam Friderico interveniente impetravit. (a)

Philippo
Auftr.
contra
Geldr. as-
sistit.

Sed Archidux Philippus, mortua Isabella focru, eodem anno folium Castiliæ conscendens, vix in Hispaniam abierat, cum spreta pactione Geldrus rediit ad bellum. Post quadrien-

(z) REVIUS Lib. II. p. 168.

(a) PONTANUS Lib. XI. pag. 625. 629. seqq. REVIUS Lib. II. pag. 165. 169. LE PETIT *Chronique de Hollande* Tom. I. Lib. VI. pag. 646.

FRIDER.

nium res denique Cameraci transacta. Transactioni Ultrajectensis Antistes quoque fuit inclusus. (b)

§. XI.

Bellum
Geldri-
cum II.

Perstitit tamen in animo Geldri vindictæ cupido, quod cum Austriacis arma nuper contra eum Præsul conjunxit. Unde pace vix facta, (1508) Cuneram, Transifalaniæ castrum, in superioris Ultrajectinæ Diœcesis Frisiæque finibus, haud ita pridem ab Episcopo emtione acquisitum, occupavit, litterisque ac ordines Transifalaniæ datis, tantisper id se retenturum professus est, donec Oyæ Castrum ipsi restitueretur. Episcopus e vestigio quoque militem apud Campenses conscripsit; Geldrisque ejectis, arcem recuperavit.

Rebus ita in dubio constitutis, contigit, ut bis mille milites, qui Danorum Regi adversus Lubecenses stipendia fecerant, confecto bello, redeuntes, ad Geldriæ adpellerent oras. Hos Carolus Dux adversus Fridericum conduxit atque sacramento adactos, in Transifalanam ditionem immisit, Henrico quodam de Groote ductore; qui non Geldri, sed suo nomine (A. 1509.) bellum denunciavit Episcopo. Geldrus anno sequente cum omnibus copiis sese

(b) PONTANUS loco alleg. p. 639.

sefe Grotio junxit; atque in Transfalaniam omnem effusus, ingentes circumquaque rapinas egit; Aldensaliam, Diepenhemium, Goram aliaque loca expugnavit. Daventria quoque tentata, scholarium, qui se civibus junxerant, virtute servata est.

A. 1510. Fridericus, receptis Transfalanianæ oppidis, vicissim in Velaviam omnem atque Zutphaniam irrupit; cædibus & incendiis omnia complens. Initæ tandem circa festum Martini induciæ; anni sequentis initio convertendæ in pacem. (c)

§. XII.

Pax antequam componeretur, Ultrajectenses, qui alieno ^{Turbæ} jam pridem fuerant in Episcopum animo, ad Geldriæ Ducem ^{Ultraject.} deflexi, tutelam Civitatis ei sponte obtulerunt. Conditione hac Dux cupide usus, occupat urbem, præfidiis munit, cudit monetam, aliaque Episcopi per urbem jura exercet. Iselsteinium tum quoque ab Ultrajectinis occupatum; cujus Dynasta, Florentius Egmontanus, superiore bello militaverat Friderico. At A. 1512. omnis hæc Ultrajectensium cum Episcopo suo controversia sopita est; auctoritate Margarethæ, Maximiliani Cæsaris filia, qui pru-

Tom. II.

Qq

(c) PONTANUS loco allegat. p. 641. REVIUS Lib. II. p. 177. & sqq.

FRIDER.

dentissimæ Principi, Caroli nepotis sui nomine, totius Belgii curam commisit. (d)

Ita per omne illud tempus, quo Ultrajectensem Episcopatum rexerat Fridericus Badensis, nunquam cessatum ab armis. (e)

§. XIII.

Episco-
patu de-
cedit.

Tot laboribus ergo & ærumnis consumptus, tranquillio-
rem denique vitam acturus, cogitare cœpit, qua ratione, inter-
cedente Gallix Rege Francisco I. Ultrajectinam cum Metensi per-
mutare posset Ecclesiam. Rex nuntium, ab Episcopo missum,
benigne audivit Lugduni. Fridericus ipse, sub specie visendi fra-
tris Christophori Marchionis, in Germaniam superiorem se con-
tulit, opportunius cum Francisco ut communicaret consilia. In

(d) HEDA in *Histor. Episcoporum, Ultraject.* p. 317. PONTANUS *Hist. Gelr.*
p. 642. REVIUS *Histor. Daventr.* p. 186. sqq.

(e) REVIUS p. 187. sqq. longam turbarum intestinarum necit historiam, quæ
ab A. 1512. Præfulem vexarunt. HEDA loco alleg. pag. 317. horum
causam fuisse dicit, quod Fridericus omnia sine auctoritate col-
legiorum, ipsisque inconsultis, egerit, exteros tantum in consilio & ad-
ministracione rerum admittens, raro aut numquam se sacris immiscens.
Verum originem mali in intestinis potius quærendum esse factionibus,
quæ jam ante Friderici tempora apud Ultrajectenses viguerunt, egregie
docuit LAMBERTVS HORTENSIVS *Rerum Ultrajectinar.* Lib. I.

cathedra tum Metensi sedebat Johannes, Renati II. Ducis Lotharingæ & Philippæ, quæ Caroli, Geldriæ Ducis postremi, soror erat, filius; quo ad Ultrajectinum Episcopatum evecto, res Gallicæ in Belgio non leve incrementum accepturæ videbantur; fœderatus Gallorum quod fuerat Geldriæ Dux.

Imperator & Carolus Archidux, perspecto Friderici animo, nunc minis, nunc precibus apud eum egerunt, ut Metensis Ecclesiæ obtinendæ consilium dimitteret, atque Episcopatum Ultrajectinum Principi, Auftriacis fido, relinqueret; annua pensione contentus. Paruit tantis suasoribus Fridericus atque Philippi Boni, Burgundiæ Ducis, filium, qui Davidis, decessoris Friderici, frater erat, Auftriacis gratum, sibi successorem nominavit. (f) Res A. 1515. tractata, sed ob dissensum Geldriæ Ducis, Ordinumque Trajectensis Ecclesiæ, nonnisi post biennium perfecta est. (g)

Tom. II.

Qq 2

(f) HEDA loco alleg. p. 318. PONTANUS Lib. XI. p. 683. ROBERTI *Gallia Christiana* p. 186.

(g) PONTANUS pag. 676. Idibus Maji A. 1517. Episcopatu decessisse Fridericum refert. Cessionis hujus historiam latissime persequitur REVIUS in *Histor. Daventr.* Lib. II. p. 198. LAMBERTUS HORTENSIVS *Reverum Ultrajectinarum* Lib. I. p. 5. breviter rem exponit his verbis: „Fridericus Badensis Marchio post hunc (Davidem) Episcopus nihilo fe-

FRIDER.

§. XIV.

Obitus.

Fridericus, Episcopatu deposito, pristina quoque Antistitum sede Durostadio, (*h*) ubi Rhenus Licum emittit, relicta, Lieram Brabantiae transtulit sedem, ubi paucos post menses decessit die 24. Septembr. A. 1517. cum per totos XX. annos turbidis Trajectensium rebus praefuisset; necessitate magis, quam indole bellax.

Sepultura.

Liera corpus ejus devectum est Badam majorumque sepulcro in Collegiatae Ecclesiae Choro illatum, (*i*) ubi monumentum aeneum, imaginem ejus exprimens, hodieque comparet.

„ licius obscuris factionibus aliquamdiu fatigatus, cum videret se inter sacrum & saxum medium versari, Davidis exemplo territus, simul ut reipublicae quieti consulere, homo placido modestoque ingenio, pacis tranquillitatisque amator, dignitatem in Philippum Davidis fratrem, per id tempus maris praefectum, rejecit. „

(*h*) Batavodurum apud veteres. Hodie *Wyck te Duerstat*. Medio aevō *Doreflat*, ubi Carolingorum nummi plures sunt cusi. Trajectenses Episcopi ibi habitare solebant.

(*i*) HEDA pag. 319. GERARDUS NOVIOMAGUS in *Catalogo Trajectensium Episcoporum* num. 56. & P. CORNELISSONIUS BOCKENBERGIUS GOUDANUS in *Brevi historia Pontificum Ultrajectensium* num. 56. corpus Friderici Badam translatum fuisse scribunt.

§. XV.

WILHELMUS HEDA, *Canonicus Ultrajedunus*, *coæ-* Mores.
 taneus testis, mores Friderici nostri his verbis exponit: (k) „ Fri-
 „ dericus Episcopus paternum genus ex Domo Badensi, mater-
 „ num vero ex Austria, hoc est, Friderici Imperatoris forore
 „ ducens, vir omni virtute præditus, nisi quod sacris se raro
 „ immiscuit; affabilis, benignus & comis, magnificus in armis
 „ ac splendida mensa. „

Alio loco (l) hæc addit: „ Fuit haud dubie princeps cor-
 „ datus, specimen alti sanguinis, unde erat, præ se ferens. Nam
 „ provocatus, etiam impari fortuna, intrepidus, arma non de-
 „ tractavit assumere, in rebelles acer, clemens in victos, sua-
 „ pte natura humanus atque affabilis, aulicos ac famulitium et-
 „ iam infimum decenti vestitu ac Germanico more abunde opi-
 „ pareque enutrens &c. Præterea, sicuti mos est omnibus
 „ Germanis, auri atque æris percupidus, ultra quam convenie-
 „ bat Principi &c. Legationes atque Prælatos magnifice exci-
 „ piebat, venerabatur Clerum, & quotiens aliquis ex causa ad

Qq 3

(k) Pag. 315.

(l) Pag. 319.

FRIDER.

„ Dorestatum confluebat, illum excipiebat mensa &c. Amabat
 „ pacem se averfantem. (m) Etiam Ecclesiæ suæ non spernen-
 „ da ornamenta pro sacris mysteriis obeundis contulit &c. „

Hæc de Alberto & Friderico Christophori fratribus. Nunc transeundum ad filios. Ex his Jacobus & Philippus sine posteris obierunt; Bernhardus atque Ernestus genus propagarunt Badense. Duos priores huic Tomo inferimus. Duos posteriores cum lineis suis Bada-Badenfi & Bada-Durlacensi ad nostra usque tempora Tomus III. exhibet.

(m) HADRIANUS BARLANDUS in *Catalogo Episcoporum Ultrajeclensium* num. 56. Fridericum pacis atque otii amantissimum vocat.

CAPUT IV.

J A C O B U S I I.

ARCHIEPISCOPUS TREVIRENSIS.

§. I.

Primogenitus Christophori filius Jacobus, die 6. Junii A. 1471. in lucem editus, ob excellens ingenium, Friderici Imp. & Maximiliani Romanorum Regis consilio, Ecclesiae se mancipavit & Musis. Cum Bernhardo & Ernesto, fratribus suis, Bononiae Scholam adivit; illustris eo tempore Philosophi & Oratoris, Philippi Beroaldi, usus doctrina.

Hic aureum illud *de felicitate* opusculum scripsit instinctu Jacobi, eidemque illud adscripsit; virtutes ejus Domusque splendorem & antiquitatem mire extollens. „Hæc stemmata, inquit, tam clara, tam splendida, non te insolentem reddunt,

Jacobus
Bononiae
vacat li-
teris.

A Be-
roaldo
laudatur.

JACOB. II.

„ ut multos, sed comem, affabilemque præstant, ut paucos, fi-
 „ tientemque Literaturæ istius politioris, cujus nos jam pridem
 „ sumus Professores. „ Paulo post addit: „ Voluisti, ut do-
 „ mus tua nova quasi quædam me ductore & doctore Academia
 „ efficeretur. „ Jam ante dixerat Beroaldus: „ Tu vero, Cla-
 „ rissime Jacobe, in amplissimis fortunarum bonis positus, im-
 „ peratorio stemmate præfulgens, inter opes Principales indul-
 „ genter enutritus juvenis, imo adolescens adhuc studia littera-
 „ rum sitienter amplexaris, doctos foves, dasque jugiter ope-
 „ ram, ut natalium tuorum splendor eruditione magis magisque
 „ illustretur. &c. Degis hic (Bononiæ) nitide & magnifi-
 „ center, famulatio copioso, comitatu decentissimo, cultu splen-
 „ didissimo monstrabilis - - - Agis prorsus Principem,
 „ maximique Principis filium. „

In fine Opusculi laudes Jacobi his repetit verbis: „ Tres
 „ nuper quoque regulos Badenses, lautos, magnificos, probos
 „ dedisti, Germania; inter quos Jacobus enitescit lingua, dex-
 „ teritate, comitate, cultu, mundiciis, nitore, victu clarus,
 „ munificus, potens, disertus: splendorque & columen Scho-
 „ lasticorum. At Germania præpotens alumnos ad nos confi-
 „ miles subinde mitte. „

§. I I.

§. II.

Aliquantum temporis Bononiæ humaniores litteras quum tractasset Jacobus, induxit eum Johannes, propatruus ejus, Elector, ut commendatione Maximiliani, Romanorum Regis, & Christophori patris munitus, Romam ad Innocentium VIII. Pontificem iter susciperet. Perhumaniter ab eo exceptus est Jacobus. Diserta oratione adventus sui causam quum exposuisset Pontifici, atque patrocinio ejus sese commendasset, (a) raram adolescentis indolem & suavissimum ingenium honestissimosque mores admiratus Pontifex summo eum favore gratiaque complexus est; *filium* amanter appellans. (b) In Moguntina, Trevirensi & Salisburgenfi provinciis tria ei reservavit beneficia. (c) Rectoralem Salisburgenfis diœcesis Ecclesiam Serkirchen, quæ tum vacabat, d. VI. Id. Julii ejusdem anni contulit Jacobo. (d) Romæ cum ageret, ve-

Iter ejus
Roma-
num.

Tom. II.

R r

(a) Orationem hanc exhibet MULLERVS *Rastad.* in *Diario Itineris Jacobi* apud WIMPFELING. in *Append.* ad AENEAE SYLVII *Germaniam.*

(b) Vide literas Cardinal. Andegav. ad Christophor. March. in *Diario allegato.*

(c) IV. Kal. Febr. A. 1490.

(d) MULLERVS in *Diario alleg.*

JACOB. II.

teris Romæ curiosus, quam sollicite perscrutatus est, duos Monumentorum libros congeffit, quorum mentionem faciunt BROWERUS (e) atque JUNGLERUS. Jacturam eorum non sine causa dolemus. (f)

Diarium
itineris.

Itineris sui Comitem habuit Jacobus Johannem de Berwangen, Hachbergensis Provinciae præsidem; cui pater Magistrum Adamum Fry, Ecclesiae Badensis Cantorem, atque Johannem Mullerum de Raftetten, Juris utriusque Doctorem & Decanum Badensem, adjunxerat. MULLERUS Romanum Jacobi iter brevi consignavit Diario, cui Pontificis, Cardinalium, FridERICI & Maximiliani Cæsarum atque Christophori Marchionis literas inferuit.

§. III.

Pontificis
de eo
testimonium.

Relicta denique Roma Jacobus A. 1490. reversus est domum cum literis, quas Pontifex ad Christophorum rescripsit. In illis inter alia Innocentius ait: „Vifus est nostro testimonio & commendatione dignissimus. Nam ita se in hac Curia gessit, & tam laudabiliter versatus est, ut ab omnibus maxime laudari meruerit, & nos non potuerimus virtutis ac morum ejus

(e) *Annal. Trevir.* Lib. XX. pag. 320.

(f) JUNGLERUS eos laudat; at nunquam se vidisse testatur.

„ tuæ magnificentiæ testimonium non perhibere. „ Hortatur denique Marchionem, ut ad ampliora dignitatis præmia consequenda, filium in Italiam quamprimum remittat. (g) Propensior in statum secularem tum videbatur Jacobus. At vacillantem pater in priore firmavit proposito.

Alterum ergo eodem anno iter Romam suscepit Jacobus; postquam Maximilianum, Romanorum Regem, adversus Hungaros copias ducentem, invisisset. Ab eo & Friderico IV. Imp. amplissimas ad Innocentium Pontificem literas denuo obtinuit, in quibus apud Pontificem Jacobo se usurum esse legato professus est Cæsar. (h)

§. IV.

Jacobus ab altero itinere Italico circa A. 1493. in Germaniam redux, ab Archiepiscopo Trevirensi consentiente Alexandro VI. Adjutor assumptus; triennio post, vigesimum quintum ætatis annum vix egressus, Imperialis Camerae constitutus est Judex.

Tom. II.

Rr 2

(g) Extant litteræ apud MULLERVM loc. alleg.

(h) Confer vitam Johannis Archiepiscopi, quam supra exposui, ad A. 1493, & Bullam Julii II. Pont. apud HONTHEN. *Histor. Trevir. Diplom.* pag. 569.

JACOB. II.

Camérale Imperii Judicium A. 1495. die 31. Octobr. Francofurti cum aperuisset Cæsar, Eitelio Friderico, Zolleræ Comiti, præsidium commisit. Zolleranus dignitatem die 9. Dec. A. 1496. resignavit Jacobo. (i)

Fit Elector. Trevirensis.

Mortuo patruo Jacobi, Electore Trevirensi, A. 1503. inter Canonicos ortum est schisma; aliis Georgium, Comitem Palatinum, Ecelesie Moguntinensis Præpositum, aliis Jacobum nostrum, quem jam antea probaverant, successorem eligentibus. (k) Bellum intestinum imminere videbatur. Sed Maximiliani Cæsaris, summiq; Pontificis Alexandri VI. auctoritate res fuit composita. Georgius tiaram reliquit Jacobo, qui in Comitibus Hagenensibus A. 1505. V. Id. April. a Cæsare investituram accepit; cum jam biennio ante Conventui Electorum Francofurtano interfuisset, in quo Unioni Electorali accesserat. (l)

(i) L. B. DE HARPPRECHT *Staats-Archiv des Cammergerichts* Part. II, p. 49. & 214.

(k) *Gesta Trevirorum* Cap. 173. in HONTHEMII *Prodrómo Histor. Trevir.* Parte posteriore pag. 857. TRITHEMIVS in *Chron. Hirfang.* ad A. 1503. ROBERTVS in *Gallia Christiana* p. 162. male Jacobum A. 1505. demum patruo successisse refert.

(l) MULLER. sub Maximiliano I. Part. II. Cap. 7. & HONTHEM. *Histor. Trevir. Diplom.* Tom. II. pag. 564. ubi unionis illius tabulæ extant.

§. V.

Eodem anno celebrata sunt Coloniae Agrippinae Comitia, ^{Gesta} in quibus cum Nuntio Apostolico latine, cum Hispanico, Galli- ^{ejus.} co, Venetoque Legatis sermones, in sua cujusque lingua, instituit, (m) atque Palatino-Bavaricas lites terminare quovis modo allaboravit. In iisdem Comitibus obtinuit Elector, Imperialium Civitatis Trevirensis tributorum pars minuendae portioni suae ut ferviret in posterum. (n)

A. 1507. Constantiam ad Comitia se contulit, quae Maximilianus I. indixerat, ut de Italico itinere & expeditione, quam meditabatur, Romana cum Ordinibus deliberaret. Multae ibi de Camera Imperii constitutae sunt leges, quibus alios inter Principes Jacobus subscripsit. (o)

A. 1508. Moguntiam se contulit ad Conventum, a Caesare indictum, qui locum tamen non habuit, Caesare aliis tum ne-

Rr 3

(m) IMHOFF. ex Melanchthone in *Notitia Procerum* Lib. IV. Cap. 8. §. 9.

TRITHEM. in *Chron. Hirsaug.* ad A. 1505.

(n) *Gesta Trevirorum* Cap. 186.

(o) BROWERVS *Annal. Trevir.* Lib. XX. p. 325.

JACOB. II.

gotiis distracto. (p) Jacobus, domum redux, Maximilianum I. Imp. Confluentiæ hospitem paulo post recepit; annoque sequenti in WORMATIENSIBUS Comitibus, ubi de subsidiis, Cæsari contra Venetos præstandis, agebatur, (q) dissidia inter Civitatem & Episcopum WORMATIENSEM composuit.

Obitus.

At A. 1511. compositurus ea, quæ inter Coloniensem Magistratum & cives exarferant, decessit Colonæ; (r) in S. Florentii Ecclesia Confluentiæ sepultus.

(p) TRITHEM, in *Chron. Hirsaug.* ad A. 1508.

(q) Agit de Comitibus his TRITHEMIVS ad A. 1509. Ordines communitate Cæsari denegarunt subsidia, causati sumtus, quos in bellum Helveticum & in multiplicata Imperii Comitibus fecerint; quodque Cameracense foedus & Venetum bellum absque Ordinum consensu Imperator inierit.

(r) D. 17. Apr. Alii Confluentiam ponunt. BROWER. l. c. p. 326. & PETRVS MERSSÆVVS CRATEPOLIVS in *Catal. Episc. Trev.* §. 101. naturali morte obiisse scribunt Jacobum. AVCTOR *Gestor. Trev.* Cap. 173. eum mortuum refert, „ cum aliquot diebus apud Coloniam Agrippinam infirmitate laborasset. „ At MELANCHTHON, & qui eum sequitur, IMHOFIVS in *Notitia Procerum Imperii* Lib. IV. Cap. 8. §. 9. nec non DROLLINGERVS in *Lexico Basil.* Art. *Jacobus a futore Confluentino interfectum* tradunt; eique haud obscure adulterii crimen impingunt. Haud multum abludit AVCTOR *Chron. Hassiaci* Cap. 81. apud SENCKEN-

§. VI.

Proficuum Ecclesiae suae Antistitem fuisse Jacobum ex ^{Mores.} iis, quae diximus, satis elucet. Plura dispersa vel oppignerata bona ad eam reduxit; patris sui imitatus exemplum. Cum Trevirensi Civitate litem super monetam & alia per Capitulum composuit. (s) Princeps eruditus, qui Pontificibus, Impera-

---

BERG. in *Selectis Juris & Historiarum* Tom. V. pag. 508. seq. iustibus, a
pellione Confluentino illatis, eum obiisse scribens; quem confutat
HONTHEMIVS *Histor. Trevir. Diplom.* Tom. II. pag. 584. TRITHE-
MIVS in *Chron. Hirsfaug.* ad A. 1511. Jacobi mortem his verbis exponit.
„ Mortuus est Jacobus ex Marchionibus de Baden, Archiepiscopus
„ Trevirorum, anno Pontificatus sui octavo, in florida aetate, nec-
„ dum annorum quinquaginta. Princeps nobilis, doctus & satis ad
„ regimen ecclesiasticum idoneus - - - - - cujus obitus quantum
„ contristaverit Christophorum patrem ejus, Marchionem Badensem
„ noverunt omnes, qui ejus sunt praesentes contubernio. „

(s) BROWERVS *Annal. Trevir.* Lib. XX. pag. 322. has lites exponit. In-
strumenta transactionis exhibet HONTHEIM *Histor. Trevir. Diplom.*
Tom. II. p. 575. seq.

toribus, Principibus propter facultiam & multiplicem doctrinam in delicio fuit.

Laudes ejus *Gestorum Trevir.* AUCTOR ANONYMUS his verbis enarrat: (t) „ Vir erat integer, benignus, liberalis, literis sufficienter imbutus, quas a Philippo Beroaldo accepit eratque præclari ingenii & excelsi animi; cujus suscipiendam & observandam beneficentiam idem Philippus non tacuit, - - - Principibus omnibus carus, Imperatori tam sanguinis affinitate, quam applicationibus dotibusque variis convinctus. Hoc uno idem Imperator Maximilianus se sapientiore & expertiore habere dicebat neminem, cui tutius regni Imperiique negotia crederet, cui singularius & specialius adhæreret. Jam erat excellentissimus Princeps & Archiepiscopus venerandus in opere, ut res patrias augmentaret, impignerata redimeret, tum ecce omnium rerum acerbissima mors præter spem & opinionem, inque totius Provinciæ dispendium illum invadit. „

In

(t) Cap. 173. in *Prodromo HONTHEMII Parte Poster:* pag. 857. Add. K v-
RIANDER in *Annal. de Augusta Trevir.* Part. XV. pag. 211.

In eandem sententiam IRENICUS: (u) „ Alio, in-
„ quit, me vocat Jacobus Marchio Badensis, quo nihil erudi-
„ tius, sublimius, innocentius, præstantius, Germania produ-
„ xit: omnibus virtutis numeris perfectus, in ejusdem (Trevi-
„ rensis) Ecclesiæ Archiepiscopum abivit: robusto ac virili in-
„ genio instructus, sive subita, sive meditata proferret, extem-
„ porali facultate præditus fuit, ut tantum doctrinæ huic Beroal-
„ dus noster præstiterit, quantum nec alteri, ut etiam elegan-
„ tissimum de Philosophorum symbolo librum honori ejus divul-
„ gaverit. Hunc ante diem acerba mors damnavit, quem post-
„ quam numero viventium subtraxit, cœlestibus adjecit: Nec
„ quicquam inter vulnera totius Marchionatus ingratus illius
„ casu intercidere potuisset. Dum enim adhuc inter vivos con-
„ stitit, omni virtute functus, tantos ingenii fructus, tantam de
„ se spem dedit, qua feliciter pene tota patria nostra niteba-
„ tur. XXX. ingressus annum in flore ætatis ab invidia fato-
„ rum interceptus est. „

Tom. II.

Ss

(u) In *Exegesi Germanice* pag. 158.

Nummum ejus retulit HONTHEMIUS, (x) quem suo loco inter nummos exhibemus Badenses.

(x) *Hist. Trevir. Tom. II. pag. 885. Groschen-Cabinet Tom. IV. Tab. XIII. num. 112.*

CAPUT

CAPUT V.

P H I L I P P U S I.

§. I.

ertiogenitus Christophori filius, excellen-
tis ac floridi ingenii Princeps, Philippus
A. 1479. d. 6. Nov. Domui Badensi da-

Philip-
pus I.

tus; a teneris annis artibus pacis bellique feliciter innutritus est.

Militiam Gallicam sequebatur juvenis, uti Abavus olim, Expedi-
Ducibus Aureliani addictus. Ludovici Aurelianensis stipendia-
rium fuisse Marchionem Bernhardum, suo loco ostendi. Ludovi-
cum XII. Galliae Regem, ejusdem Aureliae Principis nepotem, in
Italica expeditione Philippus comitatus est miles; Mediolanensem
Ducatum, patrimonium avitum, cum Rex armis quaesivisset.
Errat enim sepulcralis epigraphes, in Collegiata Badensi Philippo
positae, (a) anonymus auctor, qui Mediolani expugnationem

Expedi-
tio Me-
diolan.

Tom. II.

Ss 2

(a) Inscriptio infra exhibetur.

PHILIP. I.

Carolo VIII. adscribit. Hic Ludovicum Morum, Infubriæ Ducem, fovit, eique folium Ducale, quod ufurpaverat, firmavit. Ludovicus XII. ufurpatorem evertit & A. 1500. captivum in Galliam abduxit. (b)

§. II.

Expedi-
tio Tur-
cica.

Anno fequente Gallia Rex omnes vires fuas in Regnum Neapolitanum convertit, decessoris fui in illud regnum jura vindicaturus. Sed & eodem tempore Venetis, gravi cum Bajazethe II. Turcarum Sultano, bello implicitis, auxilia fe miffurum promifit. Armata tum XX. navium claffis, eique præfectus a Rege Philippus Ravenfteinius, Gubernator Genuenfis; fub quo Badenfis nofter Philippus, XXII. annorum juvenis, militari cum imperio navim ducebat. (c) Claffis hæc ex Portu Teloniæ folvens, A. 1501. Genuam adpultit, affumtisque ibi militibus, celeri curfu Neapolim contendit. Ibi Ravenfteinius Fridericum Neapoleos Regem, maxima regni parte a Gallis pulfum, adegit, ut Aenaria infula,

(b) CORIO *Historia di Milano* Parte fettima. GVICCIARDINI *Hift. Ital.* Lib. I. JEAN D'AVTON *Hiftoire de Louis XII.* Cap. 32. & 38. feqq. Antonus hic ex Auguftinianorum ordine nobilis, Ludovici XII. juffu hiftoriam ejus fcripfit, quam THEODORVS GODEFREDVS edidit Lutetiæ 1620.

(c) JEAN D'AVTON Chap. 45. ita fcribit: „ Le Marquis de Bade estoit „ Capitaine de la nef nommée le Marais. „ In Infcriptione fepulchrali parti claffis dicitur præfuiſſe.

(*Ischia*) quo confugerat, relicta, supplex in Galliam ad Ludovicum XII. Regem se conferret. (*d*) Neapoli Ravensteinius mense Augusto in Archipelagum Græciæ cursum suum direxit atque ad Melum (Milo) insulam cum Venetorum classe, cui Benedictus Pisaurus præerat, sese conjunxit. Inde communi consensu maris Aegæi Asiæque minoris insulam Lesbum Galli Venetique petierunt, metropolin ejus Mitylenen, Turcarum propugnaculum, obsidione cincturi. Quo cum ventum esset, nondum expositis in terram copiis, erumpentes ex urbe Turcæ levibus proeliis Christianos lacefferunt. Badensis tum, juvenili ardore correptus, facta sibi a Ravensteinio potestate, cum exigua nobilium manu Turcas invadit, multos cædit, reliquos in fugam compellit. (*e*) Urbs graviter obsessa, sæpiusque oppugnata, capi tamen non potuit; dominantem urbi arcem strenue quod defenderant Turcæ. Ravensteinius Gallorum & Pisaurus Venetorum Duces, multis viris fortibus amissis, obsidionem solvere coacti sunt. (*f*) Similem fortunam ante hos XXXVI. annos expertus fuerat Justinianus Ursatus, Dux Venetorum fortissimus, qui ab ejusdem urbis

S s 3

(*d*) AVTON Cap. 56.

(*e*) AVTON Cap. 7. pag. 284. Idem Philippus in oppugnatione urbis fortiter dimicans, grave vulnus accepit. AVTON pag. 298.

(*f*) JUSTINIANVS *Histor. Venetæ* Lib. X. pag. 211. PETRVS BEMBUS *Histor. Venetæ* Lib. VI. pag. 200. AVTON Cap. 72. LEVNCLAVII *Annales Turcici* ad A. 1501.

PHILIP. I.

oppugnatione, magna suorum clade rejectus est. (g) Galli deferentes Pifaurum cum classe discesserunt.

Finito hoc bello in Hispaniam abiit Philippus, Ferdinandum invifurus Catholicum; cujus filiam Johannam, Monarchiæ heredem; Philippus Auftriacus duxit in matrimonium; nepos Frederici IV. Imperatoris; cujus sororis nepos fuerat Philippus noster Badensis.

§. III.

Eber-
steinen-
fia.

In Germaniam redux, a Maximiliano I. Imp. amice exceptus est. In bello enim Palatino-Bavarico, Bernhardus, Ebersteinii Comes, Ruperto Palatino adhærens, cum eo quum fuisset proscriptus, Ebersteinensem Bernhardi Comitatus partem gratuita donatione Cæsar tradidit Philippo. Christophorus, Comitatus amicus, filium induxit, ut omnem Ebersteinii Comitatum redderet Bernhardo, ut supra ostensum. Quin & Marchicam partem silvæ Gernsperg eidem Bernhardo in feudum masculinum contulit. Bernhardus Comitatum, hucusque divisum, in unum corpus indivisum collegit, eumque Marchioni communi consilio & jure possidendum regendumque concessit, pacemque per omnia castra, vicos & oppida Ebersteinensis Comitatus perpetuam, inivit; va-

(g) ANTON. SABELLICVS *Histor. Rerum Venetar.* Parte altera Lib. VIII. pag. 726. JUSTINIANVS Lib. VIII. pag. 158.

fallum, Confiliarium & Ministerialem Marchionatus se dixit. (*h*)

A. 1506. Wilhelmus de Hohenstein, Argentinenſis Epifcopus, ſolenni majorum ceremonia cathedram ſuam occupaturus, quum urbem intraffet, comes & amicus Epifcopi Philippus interfuit pompæ. (*i*)

In diſiſione paterna omnem ille Marchionatum Badenſem, Hereditas paterna. ut & Marchiam partem Comitatus Eberſtein, Dynaſtiarumque Gerolzeck, Malberg & Lahr accepit; patre ejus portionem augente, quod præ fratribus vi ingenii, atque prudentia ſingulari polleret.

§. IV.

A. 1521. d. 4. Junii Carolus V. Imp. Moguntiaë agens, Imperii negotia tractat. Hieronymum Brunnerum, Advocatum Keiſersbergensẽ, ad Philippum Marchionem Badenſem, (*k*) cum literis miſit, ut eum de ſuſcepto contra Regem Galliaë bello certioſem faceret,

(*h*) Der Marggraviſchaft Baden Mann, Rath und Diener. In Chriſtophoro Marchione Eberſteinia hæc quoque attigi, ad quæ redeundum Lectori.

(*i*) *Chron. Miſt.* Anonymi Argent. Add. HERZOGII *Chron. Alſat.* Lib. IV. pag. 119.

(*k*) Cæſar eum vocat „Den Hochgebornen Philipſen Marggraven zu Baden
„ u. Grafen zu Spanheim, unſern lieben Oheim, Fürſten, Rath und
„ Statthalter unſers Lands Lutzemburg. „

PHILIP. I.

ejusdemque Regis consilia manifestaret, qui Alsatiam, Sundgoviam, Brisgoviam & Nigram silvam, Ulrici Wirtenbergici, Ducatu suo exulantis, ut & Comitis Wilhelmi de Füssenberg auxilio invadere decreverat; terris suis ut restitueret Ducem. Rogatur Philippus, ut Comitibus provincialibus, Enfishemii propediem habendis, interfit; de securitate communi servanda cum ceteris deliberet, foedus mutuae defensionis, a patre ejus Christophoro ratione Hachbergicæ & Rœtelanæ ditionum cum Austriacis provinciis olim initum, renovet, atque ad terras Badenses, Episcopum Argent. & Ducatum Wirtenberg. illud extendat; foederis hujus præsidium bellique summam potestatem suscipiat. Comparuit Enfishemii Philippus cum Wilhelmo Præsule Argentinensi, eoque fratrem quoque suum Ernestum invitavit. Aderant ibidem pro Cæsare Rudolphus, Sulzensis Comes, Georgius de Firmian, Marechallus, & Hieronymus Brunnerus. At omne hoc Alsatobrisgovicum bellum suffocatum in partu.

Extinctum Regimentum Imperii Carolus V. Procerum impulsu A. 1521. cum restaurare cogeretur, in patris viventis locum Philippus huic Senatui adscriptus est. (l) Imo in Comitibus A. 1523. Cæsarei Præsidis functus est munere. (m) Anno sequente Cæsaris & Ferdinandi in Imperii Regimento vices peregit;

(l) RECESSVS IMP. Tom. II. pag. 205.

(m) REC. IMP. A. 1523.

git; (n) quod & in Comitiis, A. 1526. Eslingæ Turcici belli caussa habitis, factum esse, ex Recessu Imperii, in quo ut Præses primo loco nominatur, comperimus.

§. V.

Politica hæc inter negotia rabidus ille rusticorum furor ^{Bello Rusticano involvitur.} erupit; cujus contagium mox Sueviam, Alsatiam, Franconiam, Thuringiam, aliaque loca infecit. In tractu Spirigoviæ, qui vulgo *Brurhein*, (o) cujus caput Bruchfalia, vicus est *Malsch*, ubi rusticorum turba classicum cecinit circa Martias Kalendas A. 1525. Durlacenses, Philippo Marchioni subiecti, seditionis participes, Principis Præfecto carceri incluso, bis mille quingentos tumultuantium rusticorum in suum oppidum receperunt. In vico Barghausen multi quoque rebelles reperti sunt. Domos eorum exussit Philippus. Rustici, facti ferociores, Godesaviæ, Albæ Dominorum, Albæ Dominarum aliaque cis & trans Rhenum Monasteria occuparunt, diripuerunt. Periere tum Docu-

Tom. II

Tt

(n) MULLER. in *Staats-Cabinet* Part. I. Cap. 4. §. 30. seqq. Anno hoc cum Friderico Palatino ad Senatum Argentinensem in religionis caussa literas scripsit. SLEIDAN. Lib. IV. p. 100.

(o) *Brurhein*, *Brusfal*, communem habent nominis originem. Sal a copia facili, quo locus ille abundaverat olim. *Rain* collem molliter declivem notat, qualis amœnus ille collis est, qui Bruchfalias ambit.

PHILIP. I.

menta & Chartæ Cœnobiorum, quod & permultis in Alfatia superiore ac inferiore Monasteriis evenit. Tot malis commotus Marchio noster ingressus est clementiæ viam. Rebelles, a Principe in gratiam recepti, ad obsequium redierunt. Quibus conditionibus id factum sit, nec Crinitus, (*p*) nec Leodius, (*q*) nec Gnodalius, (*r*) bellorum rusticanorum scriptores, nec alii illius temporis exponunt. Id tamen certum, quod Marchia tranquillata, belli hujus flamma in Spirigovia, Palatinatu & Alfatia adhuc duraverit.

§. VI.

Res Suevici ordinat.

A. 1531. & 1532. Philippus noster cum Philippo, Comite Palatino Rheni, insigni illo belli heroe, cui pro defensionis nuper contra Turcas Vindobonæ præmio Wirtembergici Ducatus, Ulrico erepti, regimen concesserat Cæsar, varia Sueviæ Ordinum Comitia celebravit, in quibus sua potissimum auctoritate publi-

(*p*) PETRVS CRINITVS (*Harer*) Electori Palatino a secretis in *Historia Rusticorum tumultuum* Alberto Cardinali & Electori Moguntino, qui A. 1545. decessit, dedicata Cap. 24. apud FREHERVM *Scriptor. Rer. Germ.* Tom. III. p. 147.

(*q*) HVB. THOMAS LEODIVS *Historia seditionis rusticane* pag. 290. apud FREHERVM loc. alleg.

(*r*) PETRVS GNODALIVS *de Rusticis tumult.* Lib. II. pag. 145. apud SCHARD. *Scriptor.* Tom. II.

cum Sueviæ statum Marchio ordinavit; Dux Suevici Circuli cum Philippo Palatino creatus. (s)

Obiit Philippus A. 1533. (t) XVII. Sept. cum vixisset ^{Obitus Phil. I.} annos LIV. menses X. dies VIII. Badæ sepultus; ab Ernesto, fratris virtutum æmulo, sepulchrali monumento in Ecclesia Collegiata ornatus. (u)

Tom. II.

Tt 2

(s) *Schwæbische Creyß - Abschied* de dato *Eßlingen* 18 Apr. 1531. & *Weil* 9. Jul. 1532.

(t) CHYTRÆVS in *Chronico Saxoniae* Lib. III. pag. 129. Philippum A. 1539. mortuum asserit; sexennii errore.

(u) Epitaphium hoc est:

FID. DEI S.

ILLUSTRI PR. PHILIPPO MARCHIONI BADENSI
HABITU CORPORIS ET DIGNITATE FORMÆ
SINGULARI EQUESTREM MILICIAM PRIMUM
SUB CAROLO VIII. R. FR. AD MEDIOLANUM
EXPUGNATUM OBEUNTI MARI PARTIS CLASSIS
AD MITYLENEN OPPUGNATAM PRAEFECTO
HISPANIIS GALLIISQUE PERAGRATIS IMPERII
AUGUSTI SUB CAROLO QN. CAESARE PER
GERMANIAM VICARIO TERRA MARIQUE
MAGNARUM RERUM USUM EXPERTO DOMI
PRUDENTIA ET MODERATIONE AD CIVES
BENE DE PATRIA MERITO PR. ERNESTUS

§. VII.

Chara-
cter ejus.

Ceterum Philippus noster Literarum & Literatorum, speciatim Francisci Irenici, Etlingæ in terris Badensibus nati, fuit fautor insignis. Vitam ejus duobus libris conscripsit IRENICUS, temporum qui perierunt injuria. Alio in loco (x) eum ita alloquitur: „ Hæc ob tuam voluntatem ingressus sum, Philippe
„ Princeps maxime, & quæ ad nominis tui gloriam attinere vidimus. Reliqua, quæ de te concepimus, duobus libris absolvimus, qui postquam satis maturuerint, auspiciato fidere æque
„ in vulgus abibunt. „ Scripsit hæc IRENICUS A. 1518. Hagenoæ, ubi prima Germaniæ Exegetis tum prodiit editio.

Idem IRENICUS Hieronymum Aleandrum & Philippum Beroaldum Philippi nostri Marchionis laudes celebrasse memorat (y) his verbis: „ Philippus felici sydere tredecimus
„ Marchio Badensibus obvenit, ab Hieronymo Aleandro ac Philippo Beroaldo tot laudibus profecutus, qui & nostro ævo administrandæ reipublicæ natus, Marchionatum pace atque bel-

---

FRATRI GERMANO. EX TESTAMENTO POSUIT
VIXIT ANNOS LIV. MENSES X. DIES X.
OBIIT ANNO CHRISTI MDXXXIII. MENS.
SEPTEMBRI DIE XVII.

(x) *Exegetos Germaniæ* Lib. III. Cap. 104. pag. 160.

(y) Lib. III. Cap. 100. pag. 158.

„ lo inclitus, justo fasce, regimine subditos auspicatissimo con-
 „ servat atque ampliat. „

Favit ille religioni Lutheranae per aliquot annos; at ^{Favet} ^{Luthera} ^{nis.}
 A. 1532. pastores Evangelicos ejecit, Caroli V. Imp. in Sueviam
 adventu, ut videtur, perterritus. Protestantium sacra tamen
 aperte professus est nunquam. Cancellarius ejus Vehus in Wor-
 matiensibus Comitibus 1521. docta oratione studuit persuadere Lu-
 thero, ut ab instituto desisteret. Jo. Ungererus, concionator Phi-
 lippi permittente eo, matrimonium inivit. A. 1529. & 30. Dur-
 laci impressa est Germanica versio partis Bibliorum Lutheri. (z)

§. VIII.

Philippi conjux fuit Elifabetha, Philippi Electoris Palatini ^{Uxor &} ^{Liberi.}
 filia; Wilhelmi Hassiae Landgravii vidua; cum qua A. 1503. nu-
 ptias celebravit. Elector filiae suae dedit in dotem Spanheimensis
 Comitatus partem, quam Fridericus Palatinus Badensi eripuerat
 Carolo. Obiit Elifabetha A. 1522. d. 24. Junii. Cum ea Philip-
 pus VI. genuit liberos.

1. Jacobea A. 1507. die 25. Junii nata; quae Wilhelmo Ba-
 variae Duci nupsit A. 1522. † 1580. 15. Nov.

2. Philippus natus 1508. † 1509. 16. Febr.

T t 3

(z) In Bibliotheca Bada-Durlacensi, quae Basileae servatur, Bibliorum hujus
 typi extat exemplum, forma, quam quartam appellant.

PHILIPP. I.

3. Philippus Jacobus statim post baptismum mortuus 1511.

4. Maria Eva nata 1513. 10. Jan. post baptismum quoque defuncta.

5. Johannes Adamus natus & denatus 1516.

6. Maximilianus Cæsar natus & denatus 1519.

Pacta de
successio-
ne Phil.

Jacobeæ ex liberis his sola patri quum fuisset superstes, terræ ad Philippi fratres, Bernhardum atque Ernestum, pervenerunt. Iidem cum Wilhelmo Bavarix Duce, affine suo, super hereditatem fratris transactionem inierunt die Veneris post Judica A. 1534. Bernhardus quum decessisset A. 1537. tutores filiorum ejus, Wilhelmus Bavarix Dux & Johannes Simmerensis, cum Ernesto Bada-Durlacensi, circa Philippi successionem ejusque debita, nova pacta inierunt; (a) quæ tamen a pupillis, majorem ætatem adeptis, Philiberto & Christophoro, & præsertim ab hujus filio, Eduardo Fortunato, fuerunt neglecta.

Philippus Marchio, masculis qui successoribus caruit, claudit Tomum secundum. Fratres propagatores Gentis exhibet tertius.

(a) Conf. *Grundlicher wahrhafter Bericht Ernst Friederich* pag. 10.

FINIS TOMI II.

